

16542

musicalia

Krótką i łatwą
Szkółką na Fortepian
dla
dzieci i początkujących

według szkoły

LUDWIKA KOHLER'A

z zastosowaniem

Melodyi Polskich

opracował i ułożył

Zygmunt Noskowski

Dyrektor Warszawsk. Towarz. Muzyczn.

Cena Rs. 2.

WARSZAWA

NAKŁAD FERDYNANDA HÖSICK'A.

Дозволено цензурою Варшава 22 Марта 1894 г.

W drukarni i litogr. W. Grosse w Moskwie.

GUBRYNOWICZ I SCHMIDT
we LWOWIE
Księgarnia i Skład aut.

*Schmidt
my
Petersen*

Farbe

28

Krótką i łatwą
Szkołką na Fortepian
dla
dzieci i początkujących
według szkoły

LUDWIK KÖHLER

z zastosowaniem

Melodyi Polskich
opracował i ułożył

Zygmunt Noskowski

Dyrektor Warszawsk. Towarz. Muzyczn.

Cena Rs. 2.

WARSZAWA
NAKLAD FERDYNANDA HÖSICK'A.
Дозволено цензурою Варшава 22 Марта 1894 г.

W drukarni i litogr. W. Grosse w Moskwie.

GUBRYNOWICZ I SCHMIDT
w ŁWOWIE
Księgarnia i Skład ant.

16542

III

Mus.

K 1957 nr 537

Przedmowa.

Kształcenie muzyczne dziecka stanowi bez wątpienia największą trudność pedagogiczną, łączyć bowiem musi systematyczną naukę, wraz z zachętą i przyjemnością. Same regułki i formułki, ćwiczenia i etiudy nie zdołają rozbudzić fantazyi naszych pociech, a z drugiej znów strony pominiecie systemu, a karmienie młodego umysłu wyłącznie „sztuczkami“ (o co niestety większość rodziców się dopomina, na wielkie utrapienie nauczycieli) szkodliwie na rozwój artystyczny (t.j. techniczny i duchowy) wpływa. Aby więc ułatwić początkującym przejście abecadła muzycznego, a umożliwić nauczycielom to trudne zadanie, łączenia przyjemnego z użytecznem, postarałem się wypełnić istotną lukę w naszych wydawnictwach pedagogiczno-muzycznych, i wysyłam w świat to dziełko, spodziewając się dobrego od stron interesowanych przyjęcia.

Nadmienić muszę, iż wzorując się na znakomitej szkole tak doświadczonego pedagoga, jakim jest Ludwik Koehler, zrobiłem wybór najlepszy, w tem bowiem dziele znalazłem przystępne wytłumaczenie pierwszych zasad muzyki, bez obciążania pamięci dziecka regułami zbyt zawiłymi. Zgadzałem się więc na zdanie, iż pewnych zasad winno dziecko nauczyć się wprzód praktycznie, zanim je pozna teoretycznie, zachowałem wyjaśnienia niektóre jak np. o gamach, bez zmiany. — Wiem z doświadczenia, że systemem przyzwyczajenia nie można w muzyce gardzić, w zastosowaniu do dziatwy.

Przygotowanie.

Klawiatura.— Nazwa klawiszów.— Podział na oktawy.

Usiądź w samym środku przed długim szeregiem klawiszów, które razem wzięte, zowią się klawiaturą. Każdy klawisz oznacza i za uderzeniem wydaje osobny ton, czyli dźwięk; rząd klawiszów tedy przedstawia nam rząd tonów, których używamy w muzyce.

Rozróżniamy dwa rodzaje klawiszów: długie i krótkie: białe są długie, czarne krótkie.

Każdy klawisz, jako też ton, który on wydaje, ma swoją nazwę. Białe klawisze mają za nazwę pojedyncze litery alfabetu. O czarnych pomówimy później. Nazwę białych klawiszów zaczynamy od litery *C* i w porządku od lewej ręki ku prawej idą: *D E F G A H*. Po ostatnim *H* idzie znowu *C* i następuje nowy rząd z dopiero co wymienionych liter. Takim sposobem od jednego do drugiego *C* przebiegamy całą klawiaturę. Nazwij rząd liter *C D E F G A H* i na wspak kilkakrotnie.

Te siedem nazw zowiemy pierwotnemi, ponieważ wszystkie inne nazwy klawiszów i tonów od tych pochodzą.

Od jednego *C* do drugiego *C* włącznie, mamy osiem tonów, taki oddział ósmiotonowy zowiemy oktawą.

Zwróćmy teraz uwagę na czarne klawisze; leżą one zawsze po dwa lub trzy razem, tak, że każda grupa jest rozdzieloną dwoma białymi klawiszami. Wyszukaj wszystkie grupy dwu i trzy klawiszowe kilka razy. Zauważmy, że zawsze naprzemiennie po grupie dwuklawiszowej następuje grupa trzyklawiszowa. Biały klawisz leżący z lewej strony tuż przy grupie dwuklawiszowej nazywa się zawsze *C*. Wyszukaj wszystkie klawisze *C*! Uważ dalej że *E* leży zawsze z prawej strony grupy dwuklawiszowej, (wyszukaj wszystkie *E*); *F* leży z lewej strony trzyklawiszowej grupy, a *H* z prawej strony tejże grupy. (Wyszukaj wszystkie *F* i *H*). Tym sposobem *D* znajduje się pomiędzy *C* i *E* w środku między dwoma klawiszami (nazwij wszystkie *D*) *G* i *A* leżą pomiędzy *F* i *H* (wyszukaj wszystkie *G* i *A*).

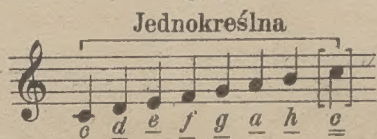
Pokaż teraz nie po porządku wszystkie następne tony: *A D G C F H E D A E H F C G E C A F D H G E C*. Nazwij teraz jeszcze raz wszystkie klawisze, poczynawszy od pierwszego *C* z lewej strony, przez całą klawiaturę, i uderzaj je jednym palcem. Spostrzeżesz wtedy: że postępując ku stronie prawej, tony stają się jaśniejszymi, cieńszymi, delikatniejszymi, subtelniejszymi. Nazywamy to: tony stają się coraz wyższymi. Zrób toż samo z nazwaniem i uderzaniem klawiszów, napowrót od prawej ku lewej stronie. I znowu spostrzeżesz, że, poczynawszy od pierwszego, najwyższego tonu z prawej strony, tony z początku stają się coraz zwyczajniejszymi, później od środka coraz pełniejszymi i większymi, przy końcu zaś lewym będą brzmieć grubo i ciemno. Mówimy wtedy, że tony stają się coraz niższymi. Siedząc więc przed fortepianem, masz po lewej stronie część klawiatury nazwaną basem, tony zaś zowią się basowymi. Po prawej stronie leży szereg tonów nazwanych dyszkantem albo wiolinem. Ku prawej stronie t. j. ku dyszkantowi idą tony coraz wyżej, ku lewej, ku basowi coraz niżej.

Teraz jeszcze jedno. Odlicz od każdego tonu 8 białych klawiszów po porządku: od *C* do *C*, od *D* do *D*, *E*—*E*, *F*—*F*, *G*—*G*, *A*—*A*, *H*—*H* do góry, a potem na odwrót. Policz potem i czarne klawisze w obrębie tych 8 klawiszów odnajdziesz wtedy między dwoma jednobrzmiącymi klawiszami 12 klawiszów. Że zaś nie tylko od *C* do *C*, ale od każdego

Nareszcie przypatrzmy się obu systemom liniowym, gdzie podwójne nuty jedne nad drugimi stoją; są to nuty jednakowego nazwiska w różnych kluczach, oznaczające wszakże też same klawisze; są to właśnie owe niskie tony wiolinowe i wysokie basowe, o których przedtem była mowa. Należy cały system nutowy sobie odpisać, aby umieć napisać go na pamięć: dobry fortepianista musi sobie umieć wyobrazić w myśli całą klawiaturę wraz z podziałem na oktawy.

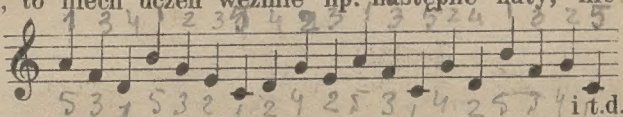
Uczenie się pierwszych nut klucza wiolinowego.

Przystępujemy obecnie do właściwego uczenia się nut. Najstosowniej zaczynać od środkowych oktaw, ponieważ pierwsze sztuczki zwykle w tym przedziale są pisane t.j. w jednej i dwukresłnej, w małej i wielkiej oktawie. Wyszukaj je na systemie nutowym i na klawiaturze. Najprzód jednokresłna oktawa

odpisz ją kilka razy, dopóki

jej z pamięci dobrze nie napiszesz, zawsze z kluczami, nazwą klawisza i nagłówkiem; jeżeli nazwy już są dobrze w pamięci utrwalone, to niech uczeń weźmie np. następne nuty, nie patrząc na zeszyt, podpisze nazwy tychże nut

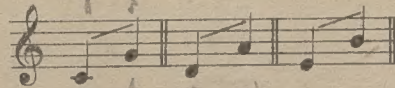

Po dokładnem wykonaniu tego, każ się przesłuchać i uderzaj każdy dźwięk. Potem napisz z pamięci zadane nuty np *a f d h* i t.d.

Zrób sobie teraz z dźwięków *c d e f g* ćwiczenie palcowe, naucz się go dobrze i napisz w nutach, toż samo z dźwiękami *d e f g a*; i *e f g a h*.

Dajemy tu kilka ćwiczeń w liczbach, które również w nutach należy wypisać. Połóż rękę na 5 białych klawiszach i wyszukaj jakie klawisze odpowiadają następnym liczbom :||: 1 3 2 4 3 5 4 2 3 4 :||: 3 1 2 3 4 2 3 4 5 3 4 5 4 2 3 4 :||: 5 4 5 3 4 3 4 2 3 2 3 1 4 3 4 2 :||: Podwójne kreski oznaczają koniec każdego ćwiczenia, punkty przy nich znaczą, że ćwiczenie należy powtórzyć.

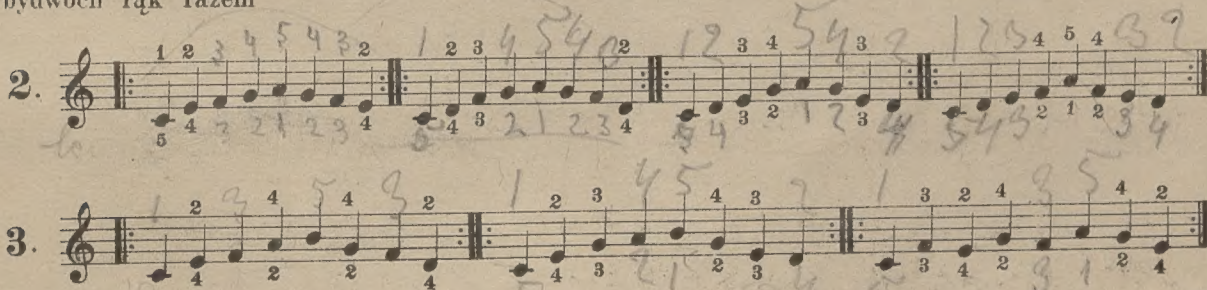
Liczb tych można użyć dla różnych 5ciu klawiszów w oktawie, którą obecnie mamy, a mianowicie między tymi początkowymi i końcowymi tonami. Liczby jednakowo stosują się do lewej, jako też do prawej ręki

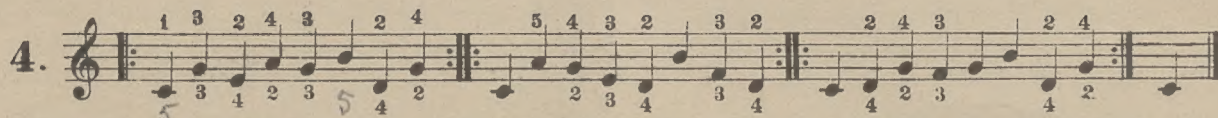

Dajemy tu kilka ćwiczeń w nutach, które przekraczają odległość pięciu klawiszów; przyuczają one palce do rozszerzonych pozycji. Każdą część należy powtórzyć 15 razy, przytrzymując o ile można pierwszy ton do końca każdej części.

Cyfry powyżej nut są dla prawej ręki, poniżej dla lewej, która gra o oktawę niżej.

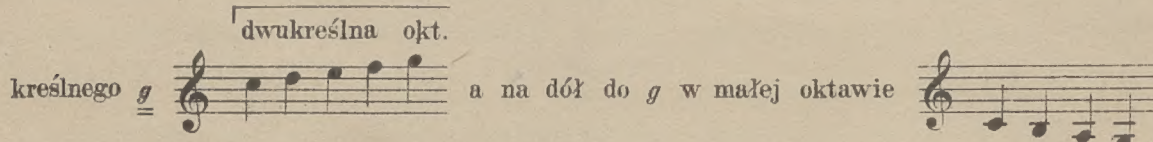
Dopiero wtedy gdy każda ręka osobno dobrze zagra z 15 razy, następuje ćwiczenie obydwóch rąk razem

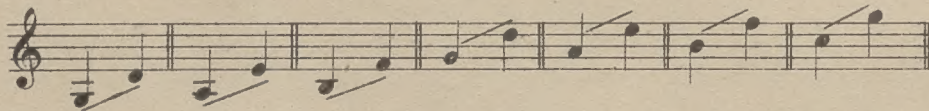

Najbardziej użytecznymi są te ćwiczenia, które są najtrudniejszymi i najmniej wygodnymi, trzeba je tedy zauważyć i najczęściej powtarzać.

Ponieważ jest rzeczą pożyteczną i konieczną zapoznać się dobrze najprzód z nutami jednego klucza, przystąpmy tedy do wyuczenia się kilku nut górnych aż do dwukreślnej okt.

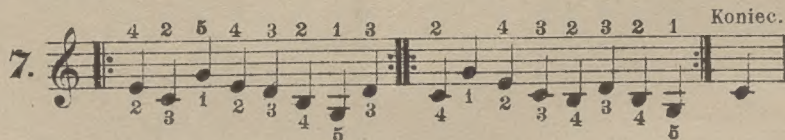
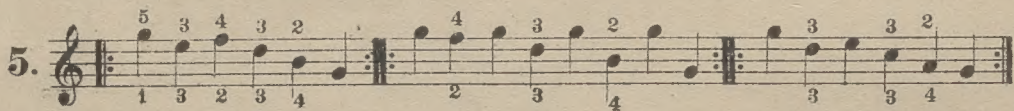

Utwórzmy również kilka pięciopalcowych ćwiczeń w tych pozycjach;

przełożywszy je później z cyfr na odpowiednie nuty np. 12323542 :: 321343245435432 :: 15243123 :: i t.p. więcej według własnej inwencji i upodobania.

Następne ćwiczenia zawierają wyżej wspomniane tony i nowe przykłady dla rozszerzania palców; tym sposobem tylko stawy staną się giętszymi i zdolniejszymi do biegłości; im bardziej utrudzającym jest ćwiczenie, tem więcej rozwija ono zdolność palców do gry. Celem lepszego rozszerzenia palców, trzeba każdy pierwszy ton ćwiczenia przytrzymać aż do końca.

Pierwsze sztuczki.

Należy każdą ręką z osobna bardzo wolno i dużo razy przegrać, a potem razem, lecz jeszcze wolniej i bez zatrzymywania. Na każdą nutę liczyć jedną z liczb: „raz, dwa, trzy, cztery.“ — Lewą ręką nuty wytrzymać aż do następnej nuty.

8.

W tej sztuczce prawa gra to co było wyżej, tylko lewa inaczej.

9.

Tutaj gra lewa to, co wyżej prawa grała, a zaś prawa to co lewa. Głosy więc, gór-

10.

ny i dolny są zmienione i to się zowie „odwróceniem.“

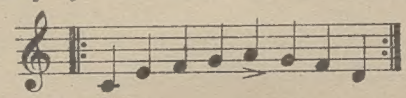
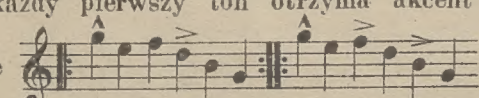
11.

Różne sposoby gry.

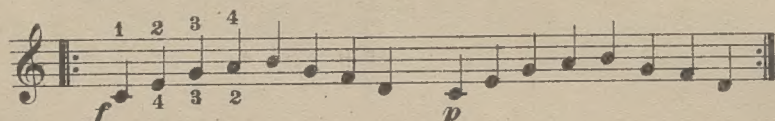
Mamy cztery główne sposoby grania, służące do ekspresji czyli wyrazistości w grze fortepianowej: gra mocna, słaba, wiązana i odrywana. Możemy zmieniać grę mocną na słabą odrazu, lub stopniowo; najprzód się nauczymy uderzać mocno lub słabo pewne oznaczone dźwięki.

Dla wyżej wymienionych wyrażen używają włoskich nazw *forte*, *piano*, *legato*, *staccato*. Słowa *forte* i *piano* w pisaniu skracają często np. *f* (*forte*) *p* (*piano*).
mocno, słabo, zwięźle, odry-

wno. Jeżeli tylko pojedynczy dźwięk ma być mocniej uderzony, to nad lub pod jego nutą piszemy znak < albo >, ^ lub v. Znak ten nazywa się *marcato* albo *akcentem*, tj. znakiem wyróżniającym, odznaczeniem.

Weźmy teraz poprzednie ćwiczenia, podzielmy je na małe, równe grupy tonów, z których każdy pierwszy ton otrzyma akcent np. i w tym przykładzie i t.d.

Godnem uwagi jest to, że nawet zupełnie niemelodyjne ćwiczenie przez akcent nabiera pewnego powabu. W ten sposób przegrywaj wszystkie palcowe ćwiczenia. Również *forte* i *piano*, rozróżniając dobrze te dwa odcienia, jednak bez przesady, przy spokojnem

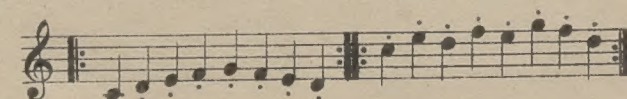
trzymaniu ręki:

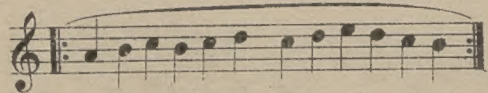
Następuje teraz gra wiązana i odrywana.

Legato czyli zwięźle graliśmy dotychczas wszystko, a więc głównie idzie obecnie o *staccato*, potem naprzemian *legato* i *staccato*.

Staccato można w dwojaki sposób wykonywać, stosownie do tego czy robimy większe lub mniejsze poruszenia. Większe *staccato* wykonywa się całą ręką, odskakując prędko od uderzonego klawisza przy zupełnie spokojnym stawie ręki. Przy małym *staccato* ręka cała pozostaje w spokoju, tylko palce uderzają. Grajmy najprzód ćwiczenia na wielkie *staccato*, trzymając staw ręki lekko, giętko, uderzając kilkanaście razy każdym palcem, tak aby ton brzmiał krótko, ostro.

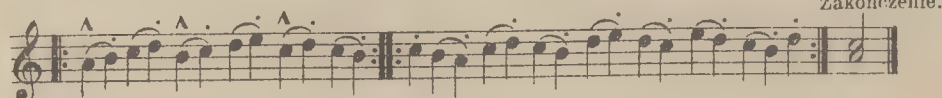
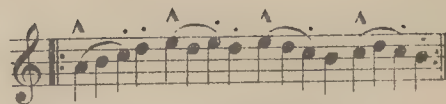
Potem też samo palcem, tylko bez ruchów ręki. — Polecamy powtórzyć *staccato*, wszystkie poprzednie pięciopalcowe ćwiczenia, szczególnie ręką. *Staccato* oznaczamy punktami

nad lub pod nutami np. a *legato* zaś łukiem.

Następne ćwiczenia trzeba wystudjować z całą ścisłością

i dokładnością pod względem przepisanego *legato* i *staccato*

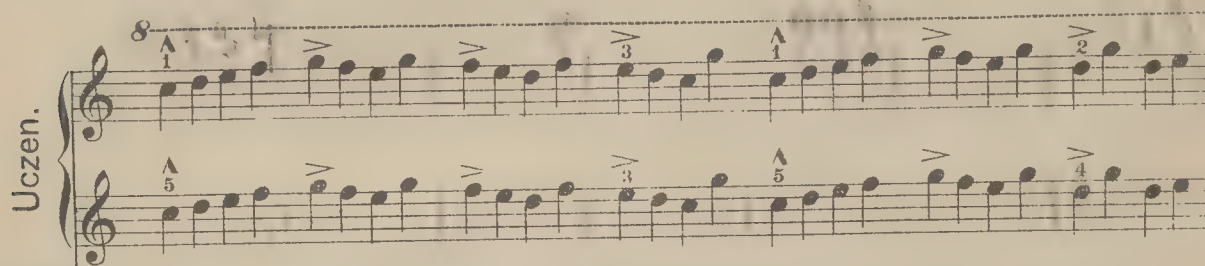

NB. Lewa ręka gra oktawą niżej.

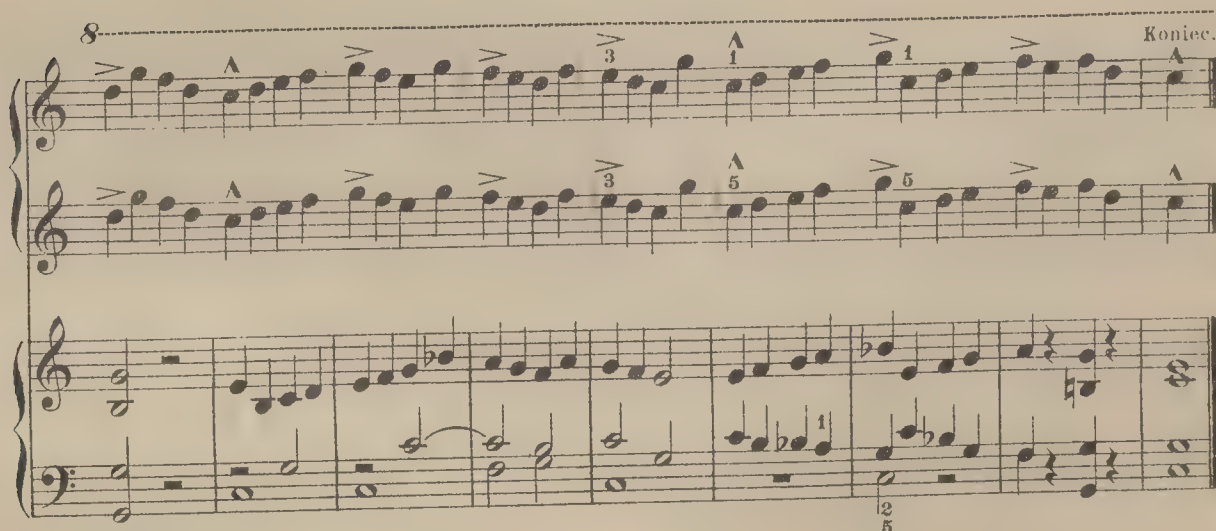
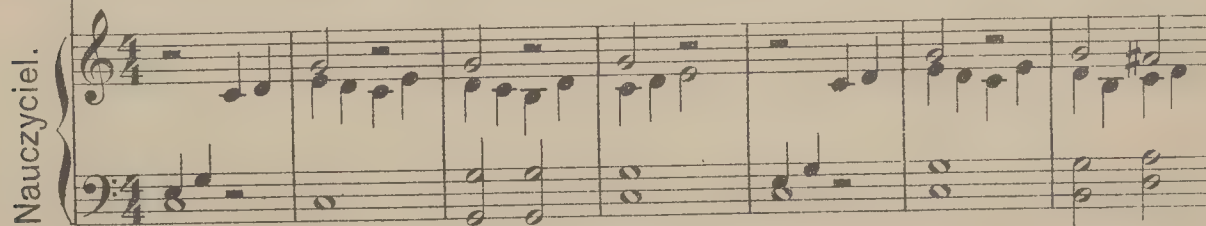
Gdzie przy sztukach żadnych znaków niema, gra się zawsze *legato*.

Wprawy na cztery ręce.

Wyucz się następnej sztuczki dokładnie, każdą ręką z osobna, potem obiema, ale przy zawsze dobrym układzie rąk i z dobrem uderzeniem. Gdzie ręce grają toż samo, tylko znak *gva*—— ostrzega, że prawa ręka gra oktawą wyżej.

12. Do tego należy poniższe towarzyszenie, które z tobą zagrają, skoro się nauczysz swego.

Graliśmy tedy na cztery ręce.

A teraz zagraj to samo *legato* i *staccato*, jak ponizej:

az do

końca. Potem graj cztery tony *legato* i następne cztery *staccato*, zawsze na przemianę. Na koniec zagraj całą wprawę *staccato*, (zawsze z towarzyszeniem)

Z następującymi wprawami zrób toż samo, co wyżej:

13.

The image shows a musical exercise labeled '13.' It consists of two systems of staves. The first system contains two treble staves. The top staff has a sequence of eighth notes with fingerings: 5, 3, 1, 2, 4, 2, 5, 4, 2, 3, 4, 5. The bottom staff has a sequence of eighth notes with fingerings: 1, 3, 2, 4, 3, 2, 4, 4, 5, 4. Both staves in the first system have accents (>) over the first, third, fifth, seventh, and ninth notes. The second system is a grand staff in 4/4 time, with a treble and bass staff. The treble staff contains a sequence of eighth notes: G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4, F#4, E4, D4, C4. The bass staff contains a sequence of eighth notes: C3, D3, E3, F3, G3, A3, B3, C4, B3, A3, G3, F3, E3, D3, C3. The exercise is in 4/4 time and consists of 13 measures.

A musical score for the song "The Rose Tree". The score is written for voice and piano. The voice part consists of two staves of music, with the first staff starting on a treble clef and the second staff on a bass clef. The piano accompaniment consists of two staves, also on treble and bass clefs. The music is in 2/4 time and features a key signature of one sharp (F#). The lyrics "The Rose Tree" are written below the voice staves. The score includes various musical notations such as notes, rests, and dynamic markings.

The musical score is written for three staves. The top staff is a treble clef with a key signature of one flat (B-flat). It contains a melody with various ornaments, including triplets and slurs. The middle staff is also a treble clef, featuring a similar melodic line with triplets and slurs. The bottom staff is a bass clef, providing a harmonic accompaniment with chords and single notes. The music is in 2/4 time, as indicated by the time signature at the beginning of the first staff.

Tu mogą iść naprzemian trzy nuty *staccato*, a trzy *legato*, jako też w końcu wszystkie *staccato*.

8

15.

8

8

Koniec

I w tej sztuce trzeba grać jak poprzednio różne rodzaje *staccata*.

Cokolwiek o gatunkach nut, jako też o ruchu czyli tempie i o takcie.

Długość trwania nut należy tak rozumieć: że jeden dźwięk tyle a tyle czasu więcej, lub tyle a tyle mniej zajmuje niż drugi: to znaczy np. że jeden dźwięk brzmi całą część danego czasu, drugi połowę tylko, trzeci czwartą część, ósmą i t.d. Jeżeli więc na całość danego czasu liczymy 4, to na połowę, liczymy 2, na ćwierć tylko raz, ponieważ ćwierć jest znowu połową połowy.

Otóż każda nuta pokazuje nam jaką ona ma wartość, a poznajemy to po owale lub kropce , potem czy owal ma szyjkę lub czy kropka ma raz, dwa lub kilka razy przekreśloną szyjkę np.   i t.d.

Weź teraz kawałek papieru i napisz biały owal

Owal jest tak nazwaną całą nutą tj. nutą, która w sobie zawiera czas dwóch połówek, lub czas 4^{ch} ćwiartek. Na taką całą nutę liczymy 2 półnuty, 4 ćwierćnuty i t.d.

Stosownie do tego czy prędko lub wolno liczymy, zwiemy to ruchem (Ruch po włosku tempo) Z łatwością pojąć możemy, że w oznaczonym tempie ćwierćnuty dwa razy tak prędko liczyć będziemy jak półnuty, te znowu dwa razy prędziej, jak całe nuty, półnuty są o połowę krótsze od całych, ćwierć nuty znowu o połowę krótsze od półnut.

Odpisz teraz cały szereg nut, któreśmy dotąd przeszli w samych całych nutach (z nazwaniami i oznaczeniem oktaw) o ile można z pamięci, i uważaj na to, aby nuty na liniach stojące były przecięte przez sam środek daną linią, zaś nuty między linijami by-

ły tak pisane, aby do ich brzegów tylko linije dotykały

Z pisaniem nut całych na liniach dodanych postępujemy zupełnie tak samo jak z pisaniem na pięciu głównych liniach, robiąc tylko krótkie linijki poziome. Jeżeli do całej nuty dodamy szyjkę, utworzy nam się półnuta   Jest rzeczą zupełnie obojętną z której strony nuty szyjkę piszemy, ale zważać trzeba aby koniec szyjki dotykał końca samej nuty. Szyjka nie powinna się w podobny sposób przedłużać lub to oznacza bowiem zupełnie co innego, mianowicie dwie półnuty połączone w jedną t.j. co zwykle piszemy w ten sposób .

Do każdej z całych nut dopisz teraz szyjki.

Nauczmy się teraz jeszcze pisać ćwierćnuty. Są to czarne kropki z szyjkami .

I tu uważać trzeba aby szyjki dochodziły do samej nuty z boku i nie były przedłużane w podobny sposób.

Uderzmy na próbę jedną całą nutę, licząc przytem dwie połówki, raz, dwa! w równych oddziałach czasu, tak jak wolne a równe uderzenia zegaru

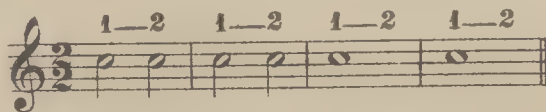

Pojedyncze poprzeczne linie oznaczają koniec całego przedziału czasu. Nazywamy te linie liniami taktowymi, a przedział czasu między jedną a drugą linią, taktem. Dowiemy się później, że takt w muzyce oznacza równe podziały czasu. Jeżeli w takcie liczymy dwie półnuty, to takt ów nazywamy dwupółówkowym. Piszemy go tak $2/2$. Jeżeli liczymy na takt 2, 3 lub 4 ćwierć nuty to będzie to dwu, trzy lub czteroćwiertniowy takt, który oznaczamy $2/4$, $3/4$ lub $4/4$ lub ten ostatni C. Te oznaczenia taktu będziemy zawsze pisali przy kluczu w systemie muzycznym.

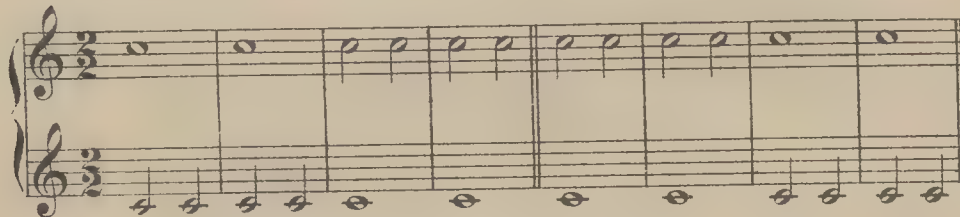
Podwójne linie poprzeczne na końcu oznaczają nam koniec pewnej liczby taktów, które tworzą pewien okres muzyczny, czyli peryjod.

Zagrajmy teraz powyższy peryjod z 4^{ch} taktów się składający, każdą ręką osobno, potem razem, lewa ręka o oktawę niżej, licząc przytem równo raz, dwa, i uderzając nogą.

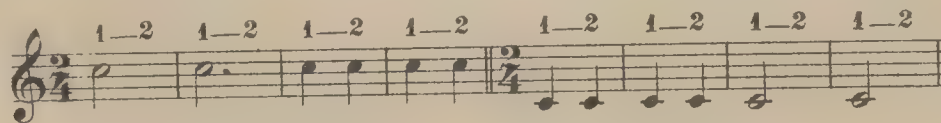
Toż samo zrobmy z następnym peryjodem

Teraz obydwie peryjody razem. Wolno i z dobrym podziałem!

Jeżeli uczeń ten podział dobrze zrozumiał i pojął, to łatwo może teraz zagrać dwie ćwierćnuty na jedną półnutę, bo jeżeli cała nuta ma cztery ćwierćnuty, a dwie półnuty, także 4 ćwierćnuty, to na jedną pół nutę wypadną dwie ćwierćnuty. Przy następnej liczymy równo dwie ćwierćnuty, grając każdą ręką osobno

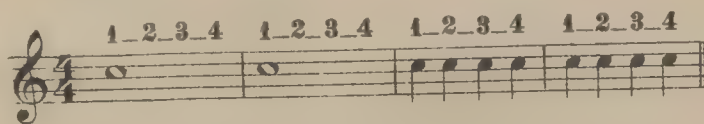

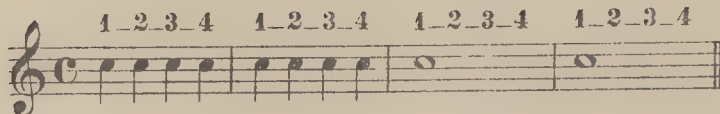
Widzimy tu, że to 2 ćwierćniowy takt.

Napisz te dwa peryjody jeden pod drugim, ale tak, aby nuty razem uderzyć się mające stały jedna pod drugą.

Teraz jeszcze jedna próba! Liczymy 4 ćwierćnuty na całą. Cała nuta ile ma ćwierćnut? Cztery. A więc liczymy równo cztery ćwierćnuty; będzie to czteroćwiertniowy takt.

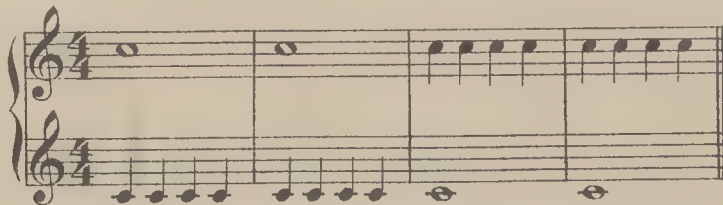
Każdą ręką osobno, lewa o oktawę niżej niż prawa.

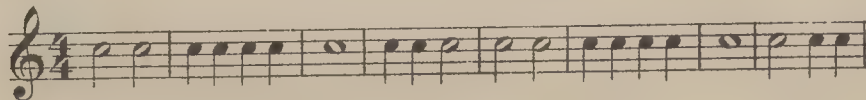
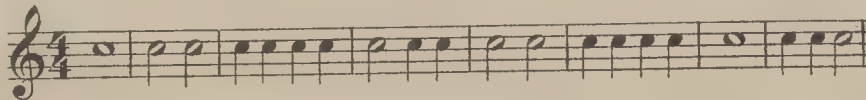
(Należy wiedzieć, że często $4/4$ takt oznaczamy literą C, co też czasami w następnych przykładach i sztukach uczynimy).

Odtąd nie piszemy żadnych cyfr, niech uczeń to sam uczyni.

Wszystko poprzedzające wyuczmy się teraz na jednym przykładzie, tj. musimy umieć dzielić całe na półnuty, półnuty na ćwierć.

Przypatrz się każdej nucie jaką ona jest i ile znaczy. Każdy przykład każdą ręką osobno, (lewa o oktawę niżej) licząc równo naprzód 2 półnuty: t.j. $2/2$ takt. Potem licząc 4 ćwierćnuty, będzie to $4/4$ takt.

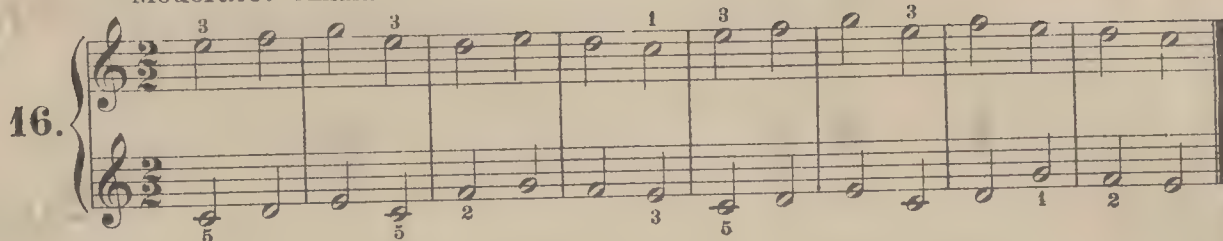
Napisz teraz obydwa przykłady jeden pod drugim z dobrym podziałem miejsca, lewa zaczyna o oktawę niżej, t.j. od jednokreślnego

Sztuczki do grania

w kluczu wiolinowym.

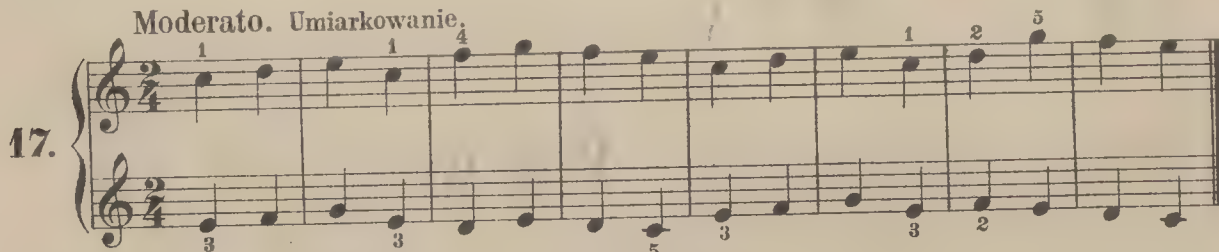
W każdym takcie licząc dwie półnuty, ale przed zagranieniem przeczytaj nuty na głos. Z początku graj zawsze każdą ręką osobno, a potem dopiero uważnie razem i to tak wolno, abyś mógł równo i bez błędu liczyć. Uważaj też dobrze na liczby dla palców, to się zowie: **palcowanie**.

Moderato. Umiarkowanie.

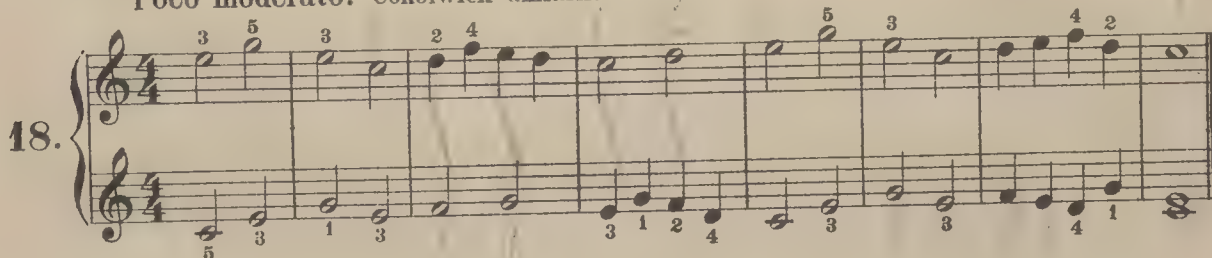
W tej sztuczce obie ręce nie grają, jak pierwiej jednakowo, lecz różne dźwięki. Następnie idzie taż sama sztuczka w odwróceniu t.j. prawa ręka gra to co lewa (ale o-ktawą wyżej) i odwrotnie lewa to co prawa. Dla odmiany dajemy tę sztuczkę w ćwierciutach i w dwuciwierciowym takcie. Liczyć więc trzeba ćwiartki.

Moderato. Umiarkowanie.

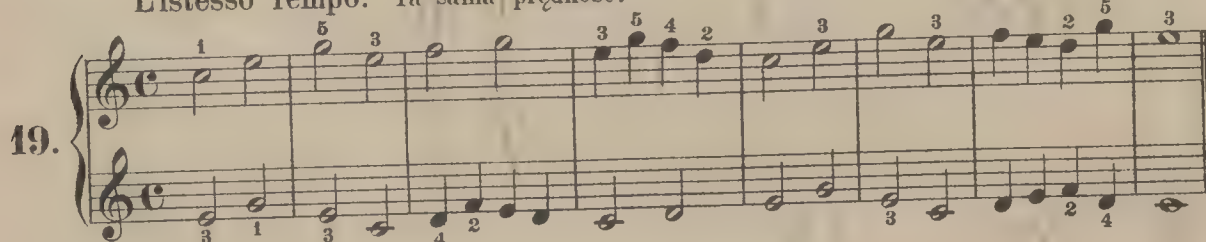
Dotąd mieliśmy nuty jednakowe, więc nie było co dzielić. W następującej sztuczce mamy różne gatunki nut. Powiedz najprzód ile na każdą nutę liczyć należy; — następnie graj o-sobno każdą ręką, potem razem, lecz spokojnie. Rachuj cztery ćwiartki.

Poco moderato. Cokolwiek umiarkowanie.

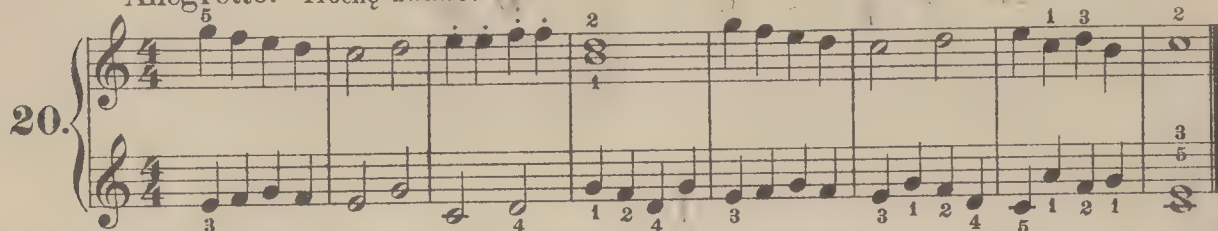
Ostatni dźwięk w lewej ręce jest podwójnym; uderzają się oba dźwięki razem. Zagraj tak samo w odwróceniu.

Listesso Tempo. Ta sama prędkość.

Zapamiętaj mimochodem następną uwagę:
Jeżeli w utworze muzycznym tempo oznaczone jest prędkie, to nie znaczy, że ten utwór masz prędko się uczyć t.j. ćwiczyć! — Uczyć się wolno potrzeba, dopóki dobrze nie idzie.

Allegretto. Trochę żwawo.

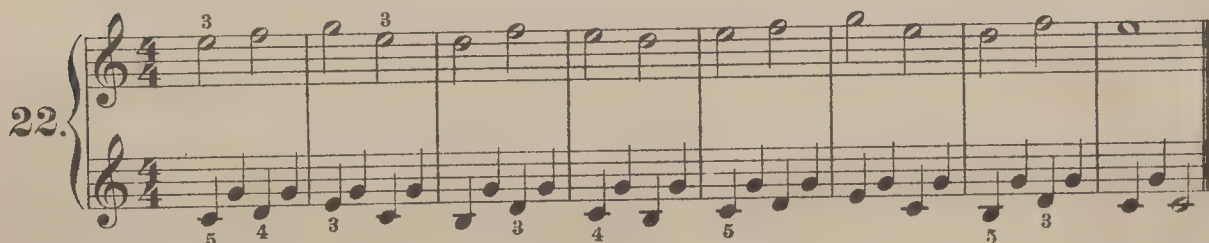
W trzecim takcie stoją kropki nad nutami: a więc graj nuty krótko całą ręką.
Następna sztuczka ma melodyję w lewej ręce, spróbuj więc zagrać ją trochę mocniej i jaśniej, a-
nizeli towarzyszącą figurę w prawej ręce.

Moderato. Umiarkowanie.

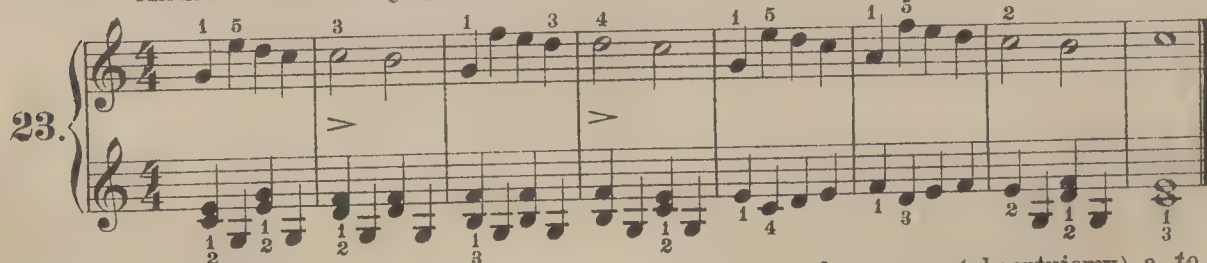
Toż samo w odwróceniu, więc graj mocniej prawą ręką.

Listesso Tempo. Toż samo tempo.

W następującej wprawie znajdziemy niskie nuty t.j. dodane, oraz tony podwójne w lewej ręce.

Andantino. Trochę spokojnie.

Ten ustęp wyjdzie ładnie, jeżeli melodyję w prawej ręce odznaczymy (akcentujemy) a to-
warzyszenie lewej ręki zupełnie cicho zagramy.

Sztuki na cztery ręce.

W tych sztukach to co się gra na prawej (górnej) połowie klawiatury zowie się: **Primo**, zaś na lewej (dolnej): **Secondo**.

Poco moderato. Trochę umiarkowanie.

Uczeń.

24.

Nauczyciel.

8

3

1

3

2

3

5

4

5

1

5

1

First system of musical notation, measures 1-4. The system consists of three staves. The top staff is a treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a time signature of 4/4. It contains a melodic line with eighth and quarter notes, starting with a repeat sign and a first ending bracket. The middle staff is a treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a time signature of 4/4. It contains a melodic line with eighth and quarter notes, starting with a repeat sign and a first ending bracket. The bottom staff is a bass clef with a key signature of one sharp (F#) and a time signature of 4/4. It contains a bass line with eighth and quarter notes, starting with a repeat sign and a first ending bracket. A fermata is placed over the final note of the first ending in the top staff.

Second system of musical notation, measures 5-8. The system consists of three staves. The top staff is a treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a time signature of 4/4. It contains a melodic line with eighth and quarter notes, starting with a repeat sign and a first ending bracket. The middle staff is a treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a time signature of 4/4. It contains a melodic line with eighth and quarter notes, starting with a repeat sign and a first ending bracket. The bottom staff is a bass clef with a key signature of one sharp (F#) and a time signature of 4/4. It contains a bass line with eighth and quarter notes, starting with a repeat sign and a first ending bracket. A fermata is placed over the final note of the first ending in the top staff.

Third system of musical notation, measures 9-12. The system consists of three staves. The top staff is a treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a time signature of 4/4. It contains a melodic line with eighth and quarter notes, starting with a repeat sign and a first ending bracket. The middle staff is a treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a time signature of 4/4. It contains a melodic line with eighth and quarter notes, starting with a repeat sign and a first ending bracket. The bottom staff is a bass clef with a key signature of one sharp (F#) and a time signature of 4/4. It contains a bass line with eighth and quarter notes, starting with a repeat sign and a first ending bracket. A fermata is placed over the final note of the first ending in the top staff.

Allegretto. Cokolwiek wesoło.

Uczeń.

Nauczyciel.

The musical score is written in 4/4 time and consists of three systems. The student part (Uczeń) is in the upper staves, and the teacher part (Nauczyciel) is in the lower staves. The student part includes fingerings (1-5) and accents (>). The teacher part includes fingerings (1-5) and accents (>). The score is written in G major and 4/4 time.

8

The first system of musical notation consists of four measures. The top staff is a treble clef with a key signature of one flat (B-flat). It contains a melody with eighth notes and quarter notes, featuring fingerings 3, 4, 3, and 2. The bottom staff is a bass clef with a key signature of one flat, containing a bass line with eighth notes and quarter notes, featuring fingerings 2, 3, and 2. The system is marked with an '8' at the beginning.

8

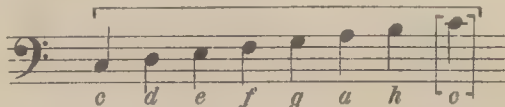
The second system of musical notation consists of four measures. The top staff is a treble clef with a key signature of one flat, containing a melody with eighth notes and quarter notes, featuring fingerings 1, 5, 5, and 2. The bottom staff is a bass clef with a key signature of one flat, containing a bass line with eighth notes and quarter notes, featuring fingerings 5, 1, 1, and 4. The system is marked with an '8' at the beginning.

8

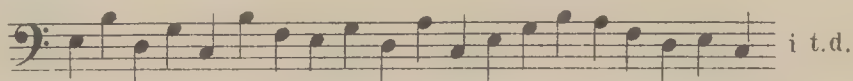
The third system of musical notation consists of four measures. The top staff is a treble clef with a key signature of one flat, containing a melody with eighth notes and quarter notes, featuring fingerings 4, 3, 4, 2, 1, and 3. The bottom staff is a bass clef with a key signature of one flat, containing a bass line with eighth notes and quarter notes, featuring fingerings 1, 3, 2, 4, 5, 1, and 4. The system is marked with an '8' at the beginning.

Nuty klucza basowego.

Czas teraz już przystąpić do nut klucza basowego. Przypomnijmy sobie, że nuty basowe poznają się po znaku który na wstępie systemu liniowego jest napisany i zowie się kluczem basowym. Czwarta linija zowie się *F* a to *f* leży w małej oktawie. Pokaż je. Ta oktawa basowa w nutach tak wygląda:

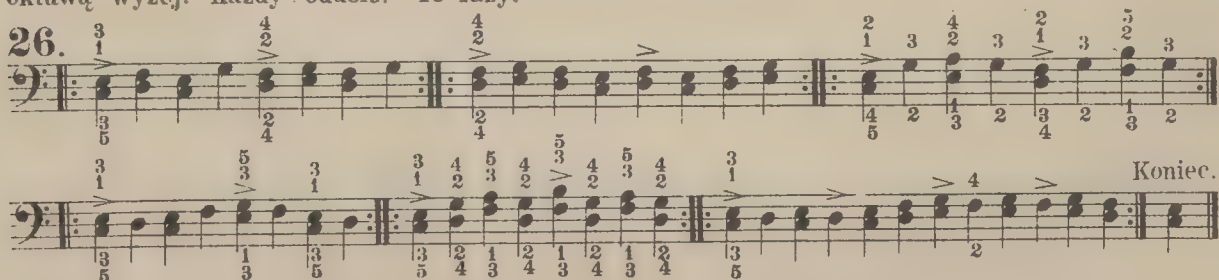
Odpisz teraz kilka razy „małą“ oktawę, potem z pamięci pisząc, klucze, nazwy nut i oktav. Jeżeli to już gładko idzie, a nuty masz w pamięci, to zrób jak przedtem, pisząc różne nuty naprzemian np.

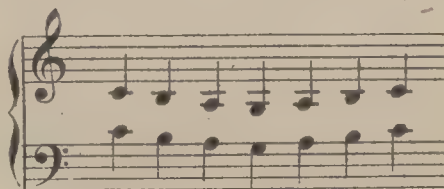
Podpisz z pamięci pod każdą nutą jej nazwę, potem uderz każdy dźwięk odpowiadający nutcie. Do tych nut dołączmy jeszcze którą to nutę znajdziemy w jednokreślnej oktawie w kluczu wiolinowym, jako pierwszą dodaną dolną

Napisz sobie teraz kilka ćwiczeń pięciopalcowych na lewą rękę i wypisz je w dopiero co wyuczonej oktawie najprzód dźwięki *c, d, e, f, g*, potem *d, e, f, g, a*, potem *e, f, g, a, h*; *f, g, a, h, c* np: $\parallel: 5\ 4\ 3\ 5\ 4\ 1\ 2\ 4\ \parallel: 3\ 5\ 3\ 1\ 2\ 4\ 2\ 1\ \parallel: 2\ 3\ 2\ 4\ 3\ 1\ 3\ 5\ \parallel: 4\ 3\ 2\ 1\ 3\ 4\ 3\ 5\ \parallel$ Te ćwiczenia mogą służyć i dla prawej ręki.

Grajmy też poniższe wprawki, uderzając podwójne dźwięki równo i zwięźle. Prawa ręka oktawą wyżej. Każdy oddział 10 razy.

Przypatrując się teraz znanym już niskim nutom wiolinowym, które się piszą pod pierwszą liniją i uderzając takowe, spostrzeżemy, żeśmy uderzali nuty małej oktawy, której właśnie nauczyliśmy się w kluczu basowym. Tu podajemy owe nuty w wiolinie i basie, jedno nad drugim:

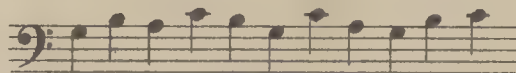

Jest niezmiernie rzeczą ważną znać je dokładnie, aby wiedzieć, jak też same klawisze w dwóch różnych kluczach się piszą.

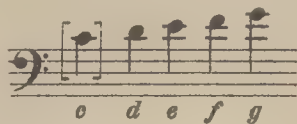
Dla pewności odpiszmy je sobie parę razy. Następne zaś nuty w kluczu wiolinowym, nazwij i napisz w kluczu basowym

Potem weź nuty

oznacz je i przenieś do klucza wiolinowego, uderzając zawsze klawisze. Teraz jeszcze kilka wysokich nut basowych nad linijami, mianowicie następne:

One piszą się w kluczu wiolinowym tak:

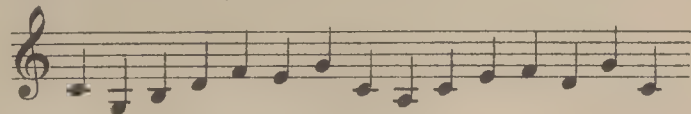
jedne nad drugimi w ten sposób

Po wyuczeniu się dokładnem na pamięć weź następne nuty

te nuty przełoż do klucza wiolinowego, i

te zaś wiolinowe przełoż do klucza basowego.

Dajemy znowu parę ćwiczeń na wyuczone nuty w rozszerzonych pozycjach. Prawa gra oktawę wyżej. Każde ćwiczenie razy dziesięć.

Teraz dla rozrywki dajemy:

Sztuki do grania

w kluczu basowym.

Każdą ręką graj z osobna, a usiądź bardziej na lewą stronę klawiatury, gdyż obie ręce grają w kluczu basowym.

Rachuj półnuty spokojnie.

Moderato. Umiarkowanie.

28.

Skoro już to umiesz, można zagrać na cztery ręce. Dolne dwa wiersze t.j. Secondo gra uczeń. Tempo nieco przedsze:

Primo.

Poco Allegretto. Cokolwiek żwawo.

Nauczyciel.

29.

Secondo.

Uczeń.

Nie daj się wyprowadzić z taktu przez drugą partyję, lecz idź spokojnie swoją drogą i bacz, aby całość dobrze brzmiała.

W następującej sztuczce rachuj ćwiartki.

Moderato. Umiarkowanie.

30.

Uważaj na staccato!

27

Un poco più vivo. Trochę żywiej. Primo.

31. **Nauczyciel.** **Uczeń.**

Secondo.

32. **Uczeń.**

Allegro. Żwawo.

Toż samo na cztery ręce i *staccato* całkiem zmienione.

Allegro. Żwawo. Primo.

33. **Nauczyciel.** **Uczeń.**

Secondo.

Allegro. Żwawo.

Sztuki do grania

w dwóch kluczach.

Oraz już teraz zacząć grać w dwóch kluczach jednocześnie, tak, aby dla prawej ręki służył klucz wiolinowy, dla lewej zaś basowy. Dajemy tu dla wprawy zupełnie łatwe sztuczki, które, jak wyżej, trzeba każdą ręką z osobna się uczyć.

Ruchować należy od tej pory tak, jak takt oznaczony przy kluczu.

Andante. Spokojnie.

34^a

Andantino. Cokolwiek spokojnie.

34^b

Tu następuje takt trzyćwierciowy. Dotąd grałeś w takcie parzystym ($\frac{2}{4}$ $\frac{2}{2}$ $\frac{4}{4}$) — teraz poznasz takty nieparzyste lub też parzyste trójkowe ($\frac{6}{4}$ $\frac{6}{8}$)

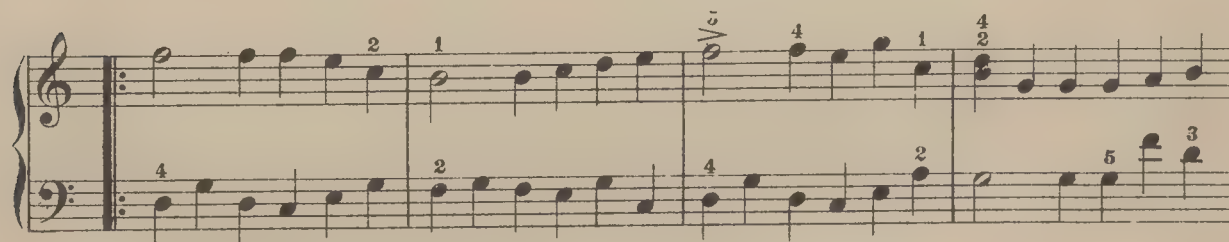
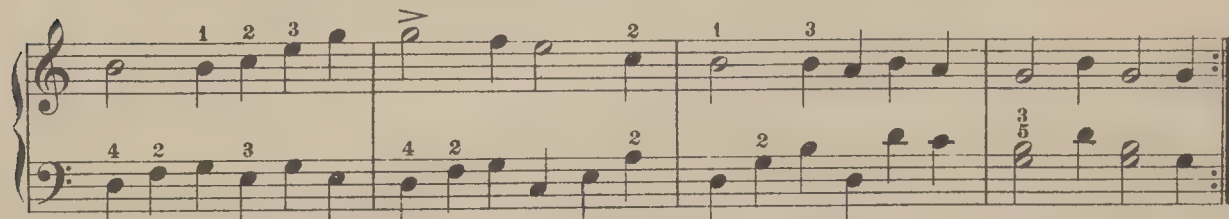
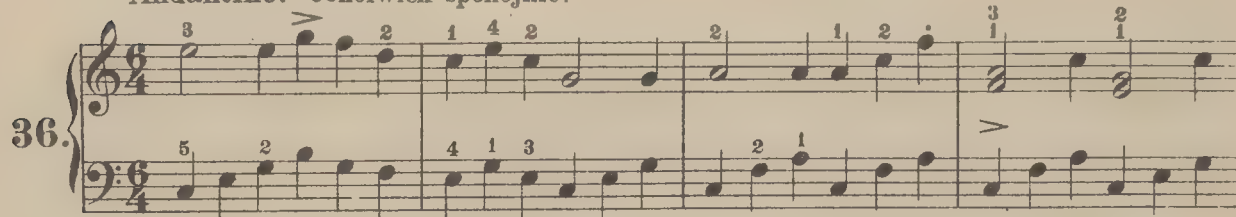
Allegretto. Trochę zwawo.

35.

Ta sztuczka ma dwie części, oznaczone przez podwójne linije taktowe.

Andantino. Cokolwiek spokojnie.

Jeżeli w jednej ręce znajdują się podwójne dźwięki, to uważaj, czy obadwa mają tę samą wartość t. j. długość brzmienia. Jeżeli czas ich trwania jest nierówny, to zauważ jak długo dźwięk dłuższy ma być jeszcze trzymany, gdy krótszy się puszcza przy następnym dźwięku. W następującej sztuczce znajdziemy w drugiej części dźwięki podwójne, złożone z całych i półnut — należy całą nutę wytrzymać przez cztery ćwiartki, półnuty zaś przez dwie tylko. Później damy podobne dwudźwięki, ale w nutach odmiennej wartości.

W następującej sztuczce mamy takt czteroćwiertniowy, lecz w pierwszym takcie znajduje się tylko półnuta. Nazywa się to przedtaktem, zwykle zaś odbitą lub odbitką. To co brakuje w pierwszym takcie, znajduje się jako dopełnienie w ostatnim, wszako ten końcowy takt jest o tyle części niezupełny, ile ich się znajduje w odbitce. Odbitka więc z taktem końcowym tworzą jeden zupełny takt i wtedy łączy się początek z końcem, jak okrąg koła. Odbitka ma różną wartość: jedną, dwie czasem trzy ćwiartki i t.d. W tej sztuczce trzeba zacząć rachować: „trzy, cztery,” poczem następny takt: „raz, dwa i t.d.

Moderato. Umiarkowanie.

37.

The musical score is written for piano and consists of four systems of two staves each. The time signature is 4/4. The tempo is marked 'Moderato. Umiarkowanie.' The score includes various musical notations such as notes, rests, and fingerings. The first system starts with a half note in the right hand and a half note in the left hand. The second system has a half note in the right hand and a half note in the left hand. The third system has a half note in the right hand and a half note in the left hand. The fourth system has a half note in the right hand and a half note in the left hand. The score includes various musical notations such as notes, rests, and fingerings.

Tu znowu mamy tony podwójne różnej wartości.

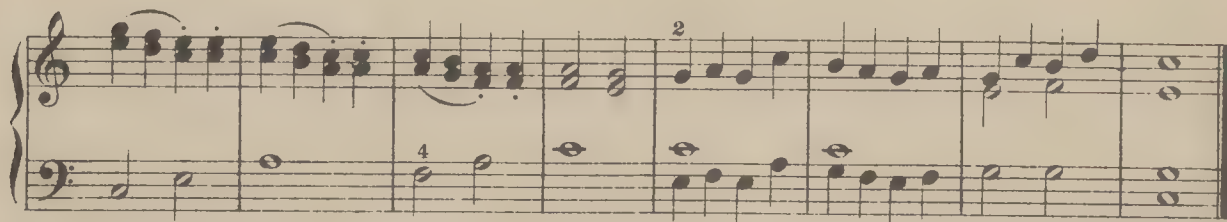
Moderato. Umiarkowanie.

38. *p* *>*

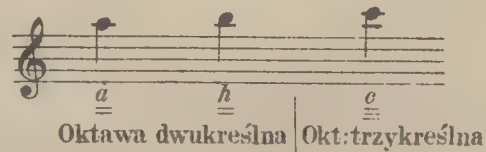
W poniższym ustępie uderzaj dwudźwięki zgodnie i łącz je, bez przerw widocznych.

Un poco Allegretto. Trochę ziwawo.

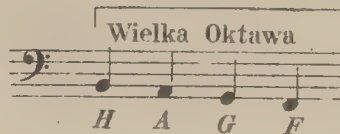
39. *f* *>* *p*

Naucz się teraz wyższych nut wiolinowych

i uderz je: potem zaś te nuty basowe

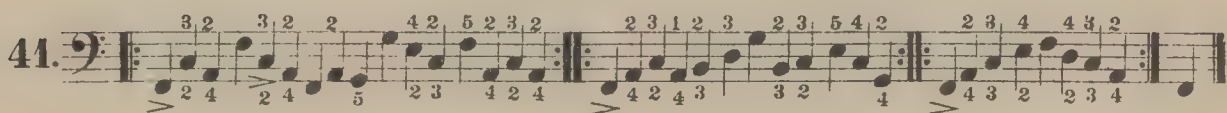
Napisz je i każ się pytać, jak przedtem.

Tutaj masz kilka ćwiczeń na palce; są w nich powyższe nuty Graj każde 10 razy.
Lewa ręka oktawę niżej.

Koniec.

Prawa ręka dwie oktawy wyżej.

Teraz kilka ustępów z powyższymi nutami. Rachuj w nich półnuty i uważaj na dłuższe nuty w dwudźwiękach. aby je należycie wytrzymać.

Allegretto moderato. Umiarkowanie żwawo.

42.

W tym ustępie zrób krótkie i ładne *staccato*.

Allegretto.

43.

Powtórz w lewej ręce osobno dziesięć razy i to wolno iz dobrem palcowaniem.

Długie tony całkowicie wytrzymać.

Andantino. Cokolwiek spokojnie.

44. *f*

W basie równo i zwięźle.

Najprzód każdą ręką osobno dziesięć razy powtórzyć z dobrem palcowaniem.

Andantino.

45.

Po dokładnem wyuczeniu się tych czterech ćwiczeń, zagrasz tem lepiej następujące utwory. Pamiętaj tylko: zupełnie dobrze się wprawiać!

Sztuczki na dwie ręce.

Walc.

46.

First system of musical notation for exercise 46. Treble clef, 3/4 time. Bass clef, 3/4 time. Treble staff has notes with accents and fingerings 5, 3, 1. Bass staff has chords and triplets.

Second system of musical notation for exercise 46. Treble clef, 3/4 time. Bass clef, 3/4 time. Treble staff has notes with accents and fingerings 4, 5, 4, 1, 5. Bass staff has chords and triplets.

Third system of musical notation for exercise 46. Treble clef, 3/4 time. Bass clef, 3/4 time. Treble staff has notes with accents and fingerings 1, 3, 2. Bass staff has chords and triplets.

Fourth system of musical notation for exercise 46. Treble clef, 3/4 time. Bass clef, 3/4 time. Treble staff has notes with accents and fingerings 4, 2, 5, 3. Bass staff has chords and triplets.

Marsz.

Moderato. Umiarkowanie.

47. *f* >

Taniec.

Allegretto. Żwawo.

48. >

Następne dwie sztuki są trudniejsze i trzeba je grać dużo i sumiennie osobno prawą i lewą ręką. Pokaż teraz co już umiesz!

Pieśń.

Andantino. Spokojnie.

49. *p*

Rondino.

50. *Allegro. Żwawo.*

The musical score is for a piece titled "Rondino" on page 39. It begins with a tempo marking of "Allegro. Żwawo." and a measure number of 50. The music is written for piano in 4/4 time, consisting of five systems of two staves each (treble and bass). The score includes various musical notations such as notes, rests, and slurs. Fingerings are indicated by numbers 1 through 5 above or below the notes. Dynamics are marked with *p* (piano) and *f* (forte). Accents are shown with the symbol >. The piece concludes with the word "Fine." in the final measure.

Da Capo al Fine.
Od początku powtórzyć aż do miejsca gdzie stoi: Fine.

Dalszy ciąg o gatunkach nut i ich podziale

Poznaliśmy dotąd całe nuty, pół i ćwierćnuty, wiemy także, iż na jedną całą idą dwie półnuty i cztery ćwierćnuty. Teraz ćwierćnutę podzielimy na dwie części zwane ósemkami. Jeżeli więc chcemy je grać, to przekonamy się, że one idą dwa razy prędzej niż ćwiartki. Ósemki piszemy tak: , a więc z chorągiewką u szyjki. Kilka ósemek razem wiążą się linią: — Odpowiedz teraz na pytania: Cała nuta ile ma półnut? Ile ćwierćnut? Półnuta ile ma ćwierćnut? Trzeba nad tem długo pracować dopóki odpowiedzi nie będą szły gładko. Dajemy tu przykłady w których równo liczą ćwierćnuty, przyglądając się bacznie każdej nucie i wytrzymując ją odpowiednio do wartości. Przedewszystkiem trzeba sobie jasno zdać sprawę z tego, jakie nuty i ile ich na dany gatunek liczymy, albo ile nut na daną część taktu mamy wygrać.

51.

Licz także półnuty, a także ósemki w poprzednich wprawkach.
Znów dla wprawy parę ćwiczeń.

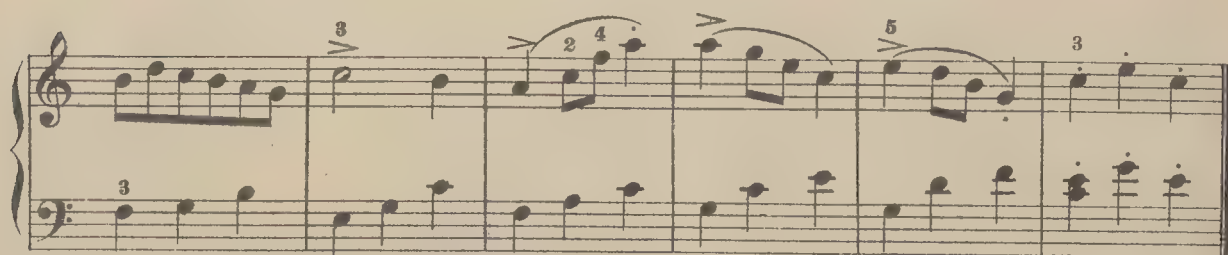
52. Allegretto moderato. Umiarkowanie żwawo.

53. Andantino. Spokojnie (trochę idąc.)

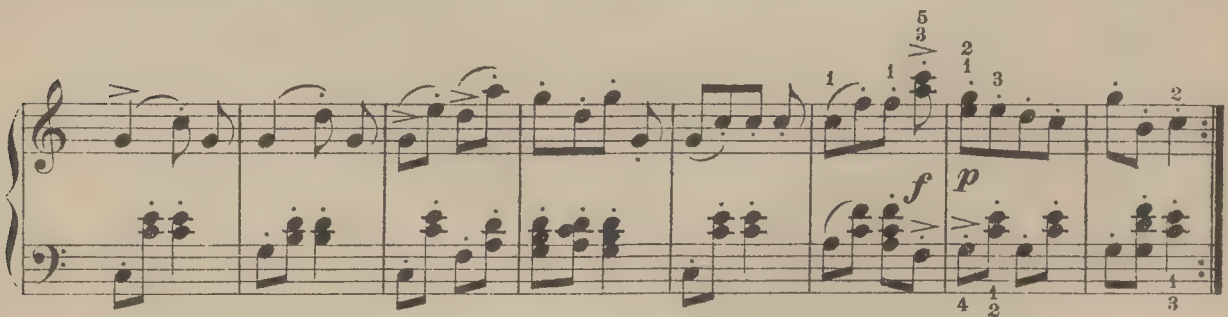

W poprzedniej sztuczce znajdują się w lewej ręce półnuty obok ósemek; znaczy to, że półnuty należy trzymać, podczas grania czterech ósemek.

Allegretto.

Andante. (Spokojnie.)

56. *p* *>*

Measures 56-61. Treble staff: 1 2 2, 3, 2 1 2, 5 4 3 3, 4 1. Bass staff: 3 2 1 5, 3, 1 4 1 1 3, 3 5, 1 3 2 5 1 5, 2 1 3 5 1.

p *crescendo* *wzmacniać* *f*

Measures 62-67. Treble staff: 2 1, 1, 5 2 3 1, 5 4 3 1, 2. Bass staff: 1 2 1 3 5 6, 1 5 3 5 5.

f *p*

Measures 68-73. Treble staff: 5 2 3 1, 3 1, 5 4 2 2, 1, 3 1. Bass staff: 2 5 1, 1 2 3 5 4, 1 5 1 3, 1 3 1.

Measures 74-79. Treble staff: 2 1 4 3, 1 2 3 4, 5 4 3 2, 1 2 3 4, 1 2 3 4. Bass staff: 3, 2 1 3 4 5, 1 2 3 4 5, 1 2 3 4 5, 1 2 3 4 5.

f *p* *cresc.* *f* *diminuendo* *zgiszać* *p*

Measures 80-85. Treble staff: 4 2, 5, 3 1 2, 3 1 2, 3 1 2, 3 1 2. Bass staff: 1 2 3, 1, 1 2 3 4 5, 1 2 3 4 5, 1 2 3 4 5, 1 2 3 4 5.

O krzyżykach, bemolach i kwadratach.

Krzyżyk # i kwadrat czyli kasownik ♭.

Dotychczas uczeń grał tylko na białych klawiszach, teraz przystępujemy do czarnych. Każda nuta za pomocą postawionego przed nią znaku może oznaczyć jeden z klawiszów przed, lub po klawiszu, który odpowiada danej nucie. Jeżeli przed nutą stoi krzyżyk, który tak wygląda #, to gramy wtedy najbliższy klawisz położony z prawej strony (wszystko jedno, czy to będzie czarny czy biały klawisz.) Ponieważ klawisz z prawej strony leżący jest wyższym i ponieważ dwa tuż obok siebie leżące klawisze nazywamy półtonem, to reguła jaką ztąd formujemy brzmi tak: krzyżyk # podwyższa nutę o półtonu. Przytem jednak zmienia się i nazwa nuty, do której nazwiska dodaje się sylaba *is*.

Jeżeli tedy przed *F* stoi krzyżyk, to nutę tę nazywamy *fis* i bierzemy następny klawisz z prawej strony przy *F* leżący tj. pierwszy czarny klawisz z grupy trzyklawiszowej. Jeżeli przed *C* stoi krzyżyk, to nutę tę nazywamy *cis*, a uderzamy pierwszy klawisz czarny z grupy dwuklawiszowej. Jeżeli krzyżyk stoi przed *G* to nazywamy nutę *gis*, a gramy drugi czarny z grupy trzyklawiszowej. Nuta z krzyżykiem przed *D* nazywa się *dis*, a oznacza drugi czarny klawisz grupy dwuklawiszowej. Nuta z krzyżykiem przed *A* zowie się *ais*, a oznacza trzeci czarny z grupy trzyklawiszowej. Jeżeli jednak krzyżyk stoi przed *E* albo przed *H*, to najbliższym klawiszem z prawej strony jest biały klawisz i ten zowie się *Eis*, *His*. Nazwij teraz wszystkie te nuty podwyższone i uderzaj je w porządku tu oznaczonym t.j. w jakim następować zawsze muszą.

W kluczu wiolinowym

w basowym

Wyucz się tych nazw po porządku na

pamięć, jak tu napisane. Odpisz je z książki, potem z pamięci. Uważaj na to, aby krzyżyk swoim środkowym kwadratem stał na jednej linii z nutą, tak, aby nuta i kwadrat, czy to leżąc na linii, czy pomiędzy linijami jasno się zarysowywały. Pisząc krzyżyk dajemy takie dwie kreski || potem dwie na krzyż # Zapamiętajmy teraz następujące prawidło. Każdy znak przenośny zachowuje przez cały takt swoje znaczenie dla nut na jednej z niemi linii położonych. Tylko raz jeden się go stawia, a przy powtarzających się tych samych nutach odnosi się on, naturalnie, do wszystkich powtórzonych. Ale jest jeszcze drugi znak, który krzyżyki lub inne znaki poprzednie kasuje, a tym jest tak nazwany kasownik czyli kwadrat ♭ (odpisz go po kilka razy na liniach i pomiędzy linijami.) Kwadrat więc powiada nam, że nuta podwyższona do swego poprzedniego nazwiska i klawisza powraca. Tu ćwiczenie na wyżej wspomniane znaki.

Nazwij i uderzaj klawisze (powtórz to kilka razy)

NB. Często zdarzają się przypadki, że niewiadomo, czy poprzednio postawiony krzyżyk lub kwadrat odnosi się do tej samej nuty, jeżeli ta jest napisaną o oktawę wyżej, albo dla drugiej ręki. Wtedy dla pewności zwykle pisze się ten znak powtórnie. Przy graniu jednak, jeżeli autor bliżej nie oznaczył znaku, trzeba się często oryentować słuchem, co jest właściwem a co nie.

Następuje kilka sztuczek z krzyżykiem i kwadratami. Jedną ćwierćnutę możemy nietylko na dwie ale i na trzy części podzielić, a piszemy ją wtedy w ósemkach cyfrą 3 nad nią; jest to tak nazwana trójka (triola). Dajemy tu sztuczkę z trójkami ósemkowymi. Wszędzie gdzie w lewej ręce pierwsza nuta trójki ma oprócz tego szybkę ćwierćnoty, tam trzeba ją przez całą ćwierćnutę wytrzymać.)

Allegretto.

57.

57. *p*

58. *f*

59. *f*

60. *f*

61. *f*

62. *f*

63. *f*

64. *f*

65. *f*

66. *f*

67. *f*

68. *f*

69. *f*

70. *f*

71. *f*

72. *f*

73. *f*

74. *f*

75. *f*

76. *f*

77. *f*

78. *f*

79. *f*

80. *f*

81. *f*

82. *f*

83. *f*

84. *f*

85. *f*

86. *f*

87. *f*

88. *f*

89. *f*

90. *f*

91. *f*

92. *f*

93. *f*

94. *f*

95. *f*

96. *f*

97. *f*

98. *f*

99. *f*

100. *f*

101. *f*

102. *f*

103. *f*

104. *f*

105. *f*

106. *f*

107. *f*

108. *f*

109. *f*

110. *f*

111. *f*

112. *f*

113. *f*

114. *f*

115. *f*

116. *f*

117. *f*

118. *f*

119. *f*

120. *f*

121. *f*

122. *f*

123. *f*

124. *f*

125. *f*

126. *f*

127. *f*

128. *f*

129. *f*

130. *f*

131. *f*

132. *f*

133. *f*

134. *f*

135. *f*

136. *f*

137. *f*

138. *f*

139. *f*

140. *f*

141. *f*

142. *f*

143. *f*

144. *f*

145. *f*

146. *f*

147. *f*

148. *f*

149. *f*

150. *f*

151. *f*

152. *f*

153. *f*

154. *f*

155. *f*

156. *f*

157. *f*

158. *f*

159. *f*

160. *f*

161. *f*

162. *f*

163. *f*

164. *f*

165. *f*

166. *f*

167. *f*

168. *f*

169. *f*

170. *f*

171. *f*

172. *f*

173. *f*

174. *f*

175. *f*

176. *f*

177. *f*

178. *f*

179. *f*

180. *f*

181. *f*

182. *f*

183. *f*

184. *f*

185. *f*

186. *f*

187. *f*

188. *f*

189. *f*

190. *f*

191. *f*

192. *f*

193. *f*

194. *f*

195. *f*

196. *f*

197. *f*

198. *f*

199. *f*

200. *f*

201. *f*

202. *f*

203. *f*

204. *f*

205. *f*

206. *f*

207. *f*

208. *f*

209. *f*

210. *f*

211. *f*

212. *f*

213. *f*

214. *f*

215. *f*

216. *f*

217. *f*

218. *f*

219. *f*

220. *f*

221. *f*

222. *f*

223. *f*

224. *f*

225. *f*

226. *f*

227. *f*

228. *f*

229. *f*

230. *f*

231. *f*

232. *f*

233. *f*

234. *f*

235. *f*

236. *f*

237. *f*

238. *f*

239. *f*

240. *f*

241. *f*

242. *f*

243. *f*

244. *f*

245. *f*

246. *f*

247. *f*

248. *f*

249. *f*

250. *f*

251. *f*

252. *f*

253. *f*

254. *f*

255. *f*

256. *f*

257. *f*

258. *f*

259. *f*

260. *f*

261. *f*

262. *f*

263. *f*

264. *f*

265. *f*

266. *f*

267. *f*

268. *f*

269. *f*

270. *f*

271. *f*

272. *f*

273. *f*

274. *f*

275. *f*

276. *f*

277. *f*

278. *f*

279. *f*

280. *f*

281. *f*

282. *f*

283. *f*

284. *f*

285. *f*

286. *f*

287. *f*

288. *f*

289. *f*

290. *f*

291. *f*

292. *f*

293. *f*

294. *f*

295. *f*

296. *f*

297. *f*

298. *f*

299. *f*

300. *f*

301. *f*

302. *f*

303. *f*

304. *f*

305. *f*

306. *f*

307. *f*

308. *f*

309. *f*

310. *f*

311. *f*

312. *f*

313. *f*

314. *f*

315. *f*

316. *f*

317. *f*

318. *f*

319. *f*

320. *f*

321. *f*

322. *f*

323. *f*

324. *f*

325. *f*

326. *f*

327. *f*

328. *f*

329. *f*

330. *f*

331. *f*

332. *f*

333. *f*

334. *f*

335. *f*

336. *f*

337. *f*

338. *f*

339. *f*

340. *f*

341. *f*

342. *f*

343. *f*

344. *f*

345. *f*

346. *f*

347. *f*

348. *f*

349. *f*

350. *f*

351. *f*

352. *f*

353. *f*

354. *f*

355. *f*

356. *f*

357. *f*

358. *f*

359. *f*

360. *f*

361. *f*

362. *f*

363. *f*

364. *f*

365. *f*

366. *f*

367. *f*

368. *f*

369. *f*

370. *f*

371. *f*

372. *f*

373. *f*

374. *f*

375. *f*

376. *f*

377. *f*

378. *f*

379. *f*

380. *f*

381. *f*

382. *f*

383. *f*

384. *f*

385. *f*

386. *f*

387. *f*

388. *f*

389. *f*

390. *f*

391. *f*

392. *f*

393. *f*

394. *f*

395. *f*

396. *f*

397. *f*

398. *f*

399. *f*

400. *f*

401. *f*

402. *f*

403. *f*

404. *f*

405. *f*

406. *f*

407. *f*

408. *f*

409. *f*

410. *f*

411. *f*

412. *f*

413. *f*

414. *f*

415. *f*

416. *f*

417. *f*

418. *f*

419. *f*

420. *f*

421. *f*

422. *f*

423. *f*

424. *f*

425. *f*

426. *f*

427. *f*

428. *f*

429. *f*

430. *f*

431. *f*

432. *f*

433. *f*

434. *f*

435. *f*

436. *f*

437. *f*

438. *f*

439. *f*

440. *f*

441. *f*

442. *f*

443. *f*

444. *f*

445. *f*

446. *f*

447. *f*

448. *f*

449. *f*

450. *f*

451. *f*

452. *f*

453. *f*

454. *f*

455. *f*

456. *f*

457. *f*

458. *f*

459. *f*

460. *f*

461. *f*

462. *f*

463. *f*

464. *f*

465. *f*

466. *f*

467. *f*

468. *f*

469. *f*

470. *f*

471. *f*

472. *f*

473. *f*

474. *f*

475. *f*

476. *f*

477. *f*

478. *f*

479. *f*

480. *f*

481. *f*

482. *f*

483. *f*

484. *f*

485. *f*

486. *f*

487. *f*

488. *f*

489. *f*

490. *f*

491. *f*

492. *f*

493. *f*

494. *f*

495. *f*

496. *f*

497. *f*

498. *f*

499. *f*

500. *f*

501. *f*

502. *f*

503. *f*

504. *f*

505. *f*

506. *f*

507. *f*

508. *f*

509. *f*

510. *f*

511. *f*

512. *f*

513. *f*

514. *f*

515. *f*

516. *f*

517. *f*

518. *f*

519. *f*

520. *f*

521. *f*

522. *f*

523. *f*

524. *f*

525. *f*

526. *f*

527. *f*

528. *f*

529. *f*

530. *f*

531. *f*

532. *f*

533. *f*

534. *f*

535. *f*

536. *f*

537. *f*

538. *f*

539. *f*

540. *f*

541. *f*

542. *f*

543. *f*

544. *f*

545. *f*

546. *f*

547. *f*

548. *f*

549. *f*

550. *f*

551. *f*

552. *f*

553. *f*

554. *f*

555. *f*

556. *f*

557. *f*

558. *f*

559. *f*

560. *f*

561. *f*

562. *f*

563. *f*

564. *f*

565. *f*

566. *f*

567. *f*

568. *f*

569. *f*

570. *f*

571. *f*

572. *f*

573. *f*

574. *f*

575. *f*

576. *f*

577. *f*

578. *f*

579. *f*

580. *f*

581. *f*

582. *f*

583. *f*

584. *f*

585. *f*

586. *f*

587. *f*

588. *f*

589. *f*

590. *f*

591. *f*

592. *f*

593. *f*

594. *f*

595. *f*

596. *f*

597. *f*

598. *f*

599. *f*

600. *f*

601. *f*

602. *f*

603. *f*

604. *f*

605. *f*

606. *f*

607. *f*

608. *f*

609. *f*

610. *f*

611. *f*

612. *f*

613. *f*

614. *f*

615. *f*

616. *f*

617. *f*

618. *f*

619. *f*

620. *f*

621. *f*

622. *f*

623. *f*

624. *f*

625. *f*

626. *f*

627. *f*

628. *f*

629. *f*

630. *f*

631. *f*

632. *f*

633. *f*

634. *f*

635. *f*

636. *f*

637. *f*

638. *f*

639. *f*

640. *f*

641. *f*

642. *f*

643. *f*

644. *f*

645. *f*

646. *f*

647. *f*

648. *f*

649. *f*

650. *f*

651. *f*

652. *f*

653. *f*

654. *f*

655. *f*

656. *f*

657. *f*

658. *f*

659. *f*

660. *f*

661. *f*

662. *f*

663. *f*

664. *f*

665. *f*

666. *f*

667. *f*

668. *f*

669. *f*

670. *f*

671. *f*

672. *f*

673. *f*

674. *f*

675. *f*

676. *f*

677. *f*

678. *f*

679. *f*

680. *f*

681. *f*

682. *f*

683. *f*

684. *f*

685. *f*

686. *f*

687. *f*

688. *f*

689. *f*

690. *f*

691. *f*

692. *f*

693. *f*

694. *f*

695. *f*

696. *f*

697. *f*

698. *f*

699. *f*

700. *f*

701. *f*

702. *f*

703. *f*

704. *f*

705. *f*

706. *f*

707. *f*

708. *f*

709. *f*

710. *f*

711. *f*

712. *f*

713. *f*

714. *f*

715. *f*

716. *f*

717. *f*

718. *f*

719. *f*

720. *f*

721. *f*

722. *f*

723. *f*

724. *f*

725. *f*

726. *f*

727. *f*

728. *f*

729. *f*

730. *f*

731. *f*

732. *f*

733. *f*

734. *f*

735. *f*

736. *f*

737. *f*

738. *f*

739. *f*

740. *f*

741. *f*

742. *f*

743. *f*

744. *f*

745. *f*

746. *f*

747. *f*

748. *f*

749. *f*

750. *f*

751. *f*

752. *f*

753. *f*

754. *f*

755. *f*

756. *f*

757. *f*

758. *f*

759. *f*

760. *f*

761. *f*

762. *f*

763. *f*

764. *f*

765. *f*

766. *f*

767. *f*

768. *f*

769. *f*

770. *f*

771. *f*

772. *f*

773. *f*

774. *f*

775. *f*

776. *f*

777. *f*

778. *f*

779. *f*

780. *f*

781. *f*

782. *f*

783. *f*

784. *f*

785. *f*

786. *f*

787. *f*

788. *f*

789. *f*

790. *f*

791. *f*

792. *f*

793. *f*

794. *f*

795. *f*

796. *f*

797. *f*

798. *f*

799. *f*

800. *f*

801. *f*

802. *f*

803. *f*

804. *f*

805. *f*

806. *f*

807. *f*

808. *f*

809. *f*

810. *f*

811. *f*

812. *f*

813. *f*

814. *f*

815. *f*

816. *f*

817. *f*

818. *f*

819. *f*

820. *f*

821. *f*

822. *f*

823. *f*

824. *f*

825. *f*

826. *f*

827. *f*

828. *f*

829. *f*

830. *f*

831. *f*

832. *f*

833. *f*

834. *f*

835. *f*

836. *f*

837. *f*

838. *f*

839. *f*

840. *f*

841. *f*

842. *f*

843. *f*

844. *f*

845. *f*

846. *f*

847. *f*

848. *f*

849. *f*

850. *f*

851. *f*

852. *f*

853. *f*

854. *f*

855. *f*

856. *f*

857. *f*

858. *f*

859. *f*

860. *f*

861. *f*

862. *f*

863. *f*

864. *f*

865. *f*

866. *f*

867. *f*

868. *f*

869. *f*

870. *f*

871. *f*

872. *f*

873. *f*

874. *f*

875. *f*

876. *f*

877. *f*

878. *f*

879. *f*

880. *f*

881. *f*

882. *f*

883. *f*

884. *f*

885. *f*

886. *f*

887. *f*

888. *f*

889. *f*

890. *f*

891. *f*

892. *f*

893. *f*

894. *f*

895. *f*

896. *f*

897. *f*

898. *f*

899. *f*

900. *f*

901. *f*

902. *f*

903. *f*

904. *f*

905. *f*

906. *f*

907. *f*

908. *f*

909. *f*

910. *f*

911. *f*

912. *f*

913. *f*

914. *f*

915. *f*

916. *f*

917. *f*

918. *f*

919. *f*

920. *f*

921. *f*

922. *f*

923. *f*

924. *f*

925. *f*

926. *f*

927. *f*

928. *f*

929. *f*

930. *f*

931. *f*

932. *f*

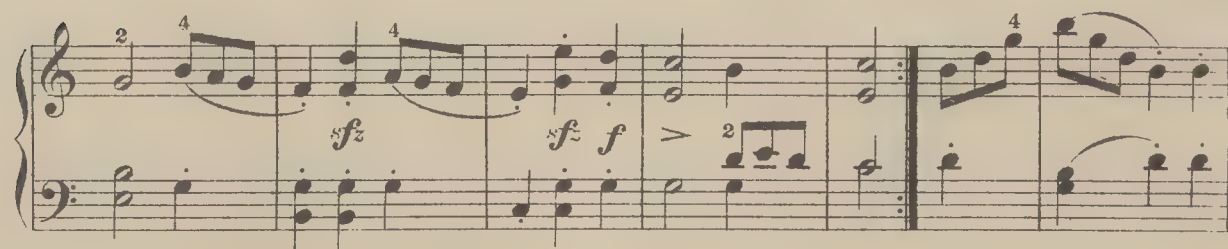
933.

Niema potrzeby ciągle nad trójkami pisać liczbę 3; zrobiwszy to z początku, zostawia się resztę domyślności grającego, jak to zobaczymy poniżej.

Allegretto moderato.

58.

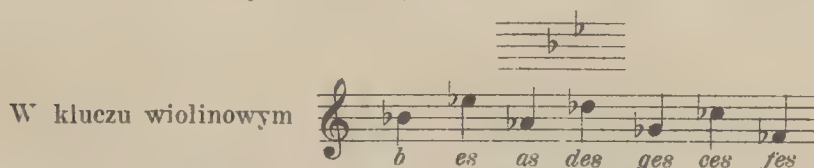
Znak *sfz* jest skróceniem nazwy *sforzando* t.j. mocno uderzyć nutę, przy której stoi. Trzeba na te i inne znaki ekspresji bacznie zwracać uwagę, gdyż tylko wtedy wykonanie zyskuje na wyrazistości i robi dobre wrażenie.

Dalszy ciąg o znakach przenośnych.

Bemol b podwójny bemol bb i podwójny krzyżyk \times

Inny znak działa wprost przeciwnie niż krzyżyk. Jeżeli mianowicie przed nutą stoi bemol b , to zamiast klawisza odpowiadającego danej nucie, uderzamy najbliższy klawisz z lewej strony, wszystko jedno czy biały czy czarny. Ponieważ ów najbliższy klawisz zawsze posuwa się o półtonu do basu, więc stąd reguła: Bemol stojący przed nutą zniża ją o pół tonu.

Zmienia się również nazwa nut, gdyż do każdej poprzedniej dodajemy na końcu zgłoskę *es*, a do samogłosek *a* i *e* tylko spółgłoskę *s*. Mówimy więc *Ces*, *Des*, *Es*, *Fes*, *Ges*, *As*, *Hes*. Jeżeli przed *H* stoi bemol, mówimy zwykle nie *Hes* a *B*. Wyucz się teraz nazwy tonów z bemolami w następnym porządku, uderzaj je i odpisz, pamiętając, aby nuta i bemol dokładnie się znajdowały na linii w środku lub też między linijami.

Każdy bemol tak jak każdy inny znak

przenośny ma tylko znaczenie dla nuty, przed którą stoi przez cały takt. Jeżeli np. przed *H* stoi bemol, a w tym samym takcie jeszcze jedno *H* następuje, to uderzamy klawisz *B* (tj trzeci czarny) z prawej strony grupy trzyklawiszowej.

Tylko jeżeli kwadrat następuje po bemolu, to bemol ów traci swoje znaczenie. Dla wszelkiej pewności piszemy nieraz bemol lub kwadrat tam, gdzie nie koniecznie potrzeba, o czym już mówiliśmy przy krzyżykach. Nazywaj i uderzaj następne nuty, powtarzając to razy kilka.

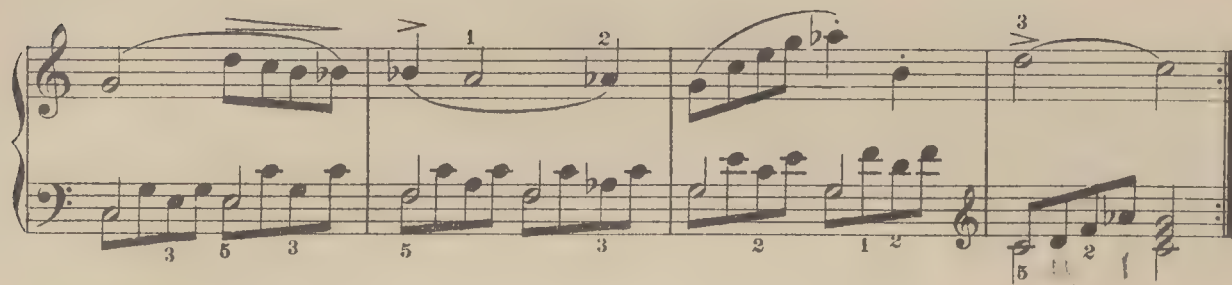
Mamy jeszcze więcej znaków przenośnych. Krzyżyk podwójny \times (który wygląda jak zwykajny krzyżyk). Ten podwyższa o dwa półtony, uderzamy więc drugi klawisz z prawej strony. Nazwa podwójnie podwyższonej nuty np. *F* nazywa się podwójne *fis* albo *fisis*, a oznacza klawisz *g*.

Dalej mamy też podwójne bemole bb , przy których uderzamy drugi klawisz z lewej strony, a nazwisko jego np. przy *h* jest *Bebe*. Lecz to teraz jeszcze za trudne. Jeżeli z podwójnego krzyżyka, lub bemola chcemy zrobić pojedynczy, to piszemy $\sharp\sharp$, $\flat\flat$. Jeżeli zaś chcemy zupełnie znieść podwójny krzyżyk lub bemol, to kładziemy \natural .

Dajemy sztuczkę z bemolami. Graj ją śpiewnie i lewą ręką ciszej niż melodyję w prawej.

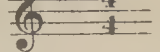
Andante.

Znaki tonacyjne. Tonacja.

Jeżeli znak przenośny (chromatyczny) stoi nie przed nutą, ale na początku sztuki między kluczem i znakiem taktowym, to znak ten wtedy odnosi się nie tylko do wszystkich nut, na tejże samej z nim linii leżących w całej sztuce, lecz także do leżących w innych oktawach.

Np. jeżeli na początku, na miejscu które się nazywa *F* stoi krzyżyk to wszystkie *F* w całej sztuce muszą być zamienione na *Fis*, tak jakby przed każdym *F* stał krzyżyk. Tak samo rzecz się ma z bemolami. Znaki te nazywają się znakami tonacyjnymi. Trzeba jeszcze wiedzieć jaki jest porządek tych krzyżyków i bemolów. Krzyżyki idą w tym porządku *Fis, Cis, Gis, Dis, Ais, Eis* bemole *B, Es, As, Des, Ges, ces*. Teraz jeszcze jedno. Jeżeli tylko jeden krzyżyk przy kluczu stoi, to musi to być zawsze pierwszy z rzędu tj. *Fis*. Jeżeli dwa krzyżyki, to pierwsze dwa z porządku tj. *Fis, Cis*; przy trzech, trzecim z porządku jest *Gis* i t.d. Również tak samo i z bemolami. Pierwszym jest zawsze *B*, drugim *Es* trzecim *As* i t.d. Jeżeli znak przy kluczu stojący nie ma mieć znaczenia t.j. nie ma podwyższać, lub zniżać jakiejś nuty w sztuce się znajdującej, przed tą nutą wtedy kładzie my kwadrat, który obowiązuje dla wszystkich nut w całym takcie na jednej linii leżących. W następnym jednak takcie już, znak przy kluczu napisany odzyskuje swoje znaczenie. Ten porządek krzyżyków i bemolów uczeń powinien tak mieć w pamięci, żeby umiał od razu powiedzieć, który jest drugim, trzecim i t.d. krzyżykiem lub bemolem. Podług znaków tonacyjnych oznacza się pewien zakres tonów i akordów, które służą za podstawę danej sztuce. To nadaje sztuce tak nazwaną tonację, która może być *Dur* (twarda) albo *moll* (miękką) i posiada swój główny podstawowy ton, od którego przybiera nazwisko. Każdy ton może być tonem podstawowym tonacji *Dur* albo *moll*, tak, że z tych dwunastu tonów, tworzy się 24 tonacji. Jeżeli brak przy kluczu wszelkich znaków, to mamy wtedy tonację *C dur* albo *A moll*. Jeden krzyżyk oznacza *G dur* albo *E moll*, 2 krzyżyki (*fis cis*) *D dur* lub *H moll*. Trzy krzyżyki (*fis cis gis*) *A dur* lub *Fis moll*. Cztery krzyżyki (*fis, cis, gis, dis*) *E dur* lub *Cis moll*. Pięć krzyżyków (*fis, cis, gis, dis, ais*) *H dur* albo *Gis moll*. Sześć krzyżyków (*fis, cis, gis, dis, ais, eis*) *Fis dur* albo *Dis moll* która jest tą samą co *Ges dur* albo *Es moll* z sześcioma bemolami (*b, es, as, des, ges, ces*) Pięć bemolów (*b, es, as, des, ges*) *Des dur* lub *B moll*. Cztery bemole (*b, es, as, des*) *As dur* lub *F moll*. Trzy bemole (*b, es, as*) *Es dur* lub *C moll*. Dwa bemole (*b, es*) *B dur* lub *G moll*, i jeden bemol (*b*) *F dur* lub *D moll*.

Ostatni najniższy ton basowy jakiej sztuki jest zwykle tonem podstawowym tejże tonacji. O czem dalej przy gamach mówić będziemy.

Walczyk. *G dur*:

przed *f*.

60. *mf*

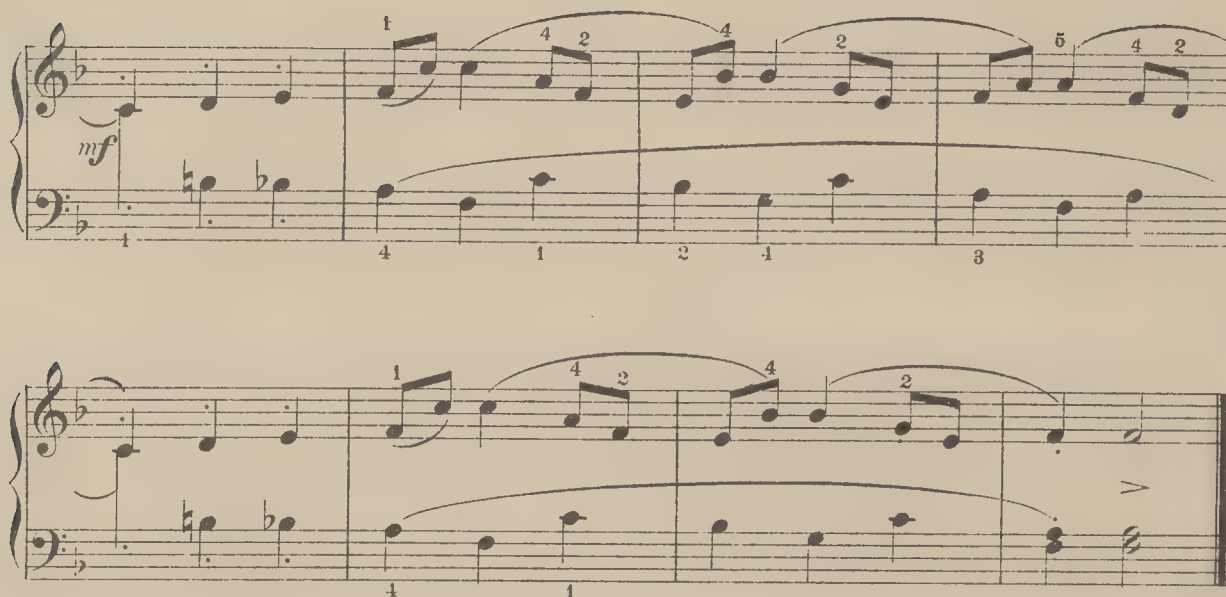

Walezyk styryjski.

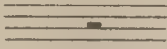
*F dur.**b* przed *h*.

61. *mf*

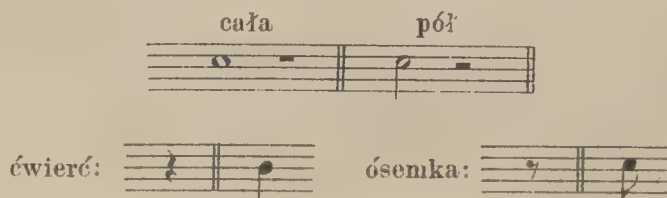

O Pauzach.

Słuchając muzyki przekonujemy się, że upływa okres czasu określony taktem pojedynczym. Otóż taki zakres czasu ma w sobie nie tylko dźwięki, ale i próżne chwile, podczas których muzyki nie słychać. Takie przerwy zowią się pauzami, które co do swej długości odpowiadają podziałowi nut i posiadają różnorodną postać, a nazywamy je również jak nuty: całymi, pół, ćwierć, ósemkowymi pauzami i t.d. Odpisz sobie następne pauzy dokładnie.

Cała pauza pół pauzy Różnicę całej od pół stanowi ta:

że cała pauza leży pod linią, półpauza leży na linii. Wszystko zaś jedno czy to będzie pierwsza, druga, trzecia, czwarta lub piąta linia. Jeżeli przypadkiem pauzy stoją nad piątą linią albo pod pierwszą to zawsze dajemy małą linijkę nad pauzą lub pod nią, dla odróżnienia pauz t.j. czy one są całymi pauzami czy też półpauzami. Odpisz teraz jeszcze następujące pauzy: ćwierć pauza (w piśmie francuzkiem). Ósemkowa pauza (jak odwrócona pauza ćwierciowa w piśmie francuzkiem) Jest rzeczą obojętną gdzie ćwierciową i ósemkową pauzę stawiamy. Ucząc się pisania pauz stawiaj zawsze obok nich odpowiedniego gatunku nuty, np. w ten sposób:

Podział pauz jest taki sam jak nut, t.j. cała pauza ma dwie półpauzy i t.d.

Sztuki z pauzami.

Wyszukaj najprzód wszystkie pauzy i nazwij je. Przy każdej pauzie podnieś rękę lekko do góry, nie poruszając łokcia, pozostaw rękę nad klawiszami, dopóki znowu nie nastąpi chwila uderzenia. Ułożenie palców zostaje tak, jak przy granii. Rękę trzeba najściślej podnieść w chwili, gdy pauza nastąpi; ani przedzej, ani później!

b przed *h i e* Andante.

5 *cantabile* (śpiewnie)

3

62. *p* *Andante.* *5 cantabile (śpiewnie)* *3*

A musical score for the song "The Rose Tree". The score is written for a single melodic line and a piano accompaniment. The key signature is one flat (B-flat), and the time signature is 2/4. The melody is in the treble clef, and the piano accompaniment is in the bass clef. The melody consists of a series of eighth and sixteenth notes, with some rests. The piano accompaniment consists of a steady eighth-note pattern. The score is divided into four measures. The first measure has a treble clef and a key signature of one flat. The second measure has a treble clef and a key signature of one flat. The third measure has a treble clef and a key signature of one flat. The fourth measure has a treble clef and a key signature of one flat. The piano accompaniment is written in the bass clef and consists of a steady eighth-note pattern. The score is divided into four measures. The first measure has a treble clef and a key signature of one flat. The second measure has a treble clef and a key signature of one flat. The third measure has a treble clef and a key signature of one flat. The fourth measure has a treble clef and a key signature of one flat. The piano accompaniment is written in the bass clef and consists of a steady eighth-note pattern. The score is divided into four measures. The first measure has a treble clef and a key signature of one flat. The second measure has a treble clef and a key signature of one flat. The third measure has a treble clef and a key signature of one flat. The fourth measure has a treble clef and a key signature of one flat. The piano accompaniment is written in the bass clef and consists of a steady eighth-note pattern.

Walc.

D dur.

przed *f* i *c*.

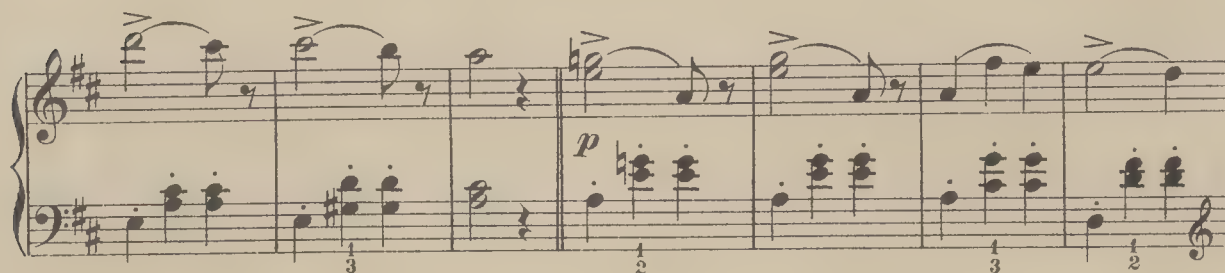
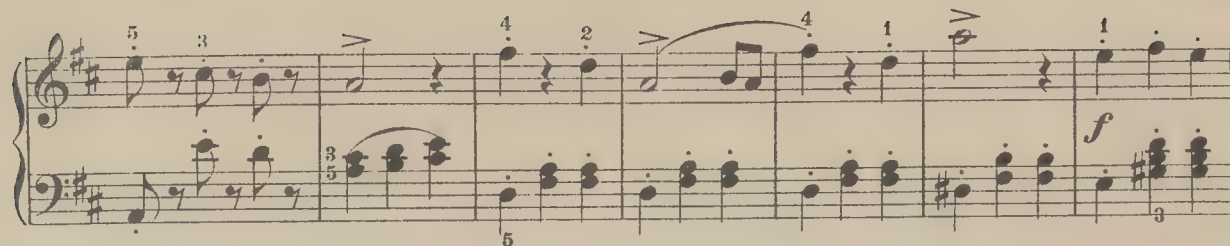
63.

4

1

1

•

Przy następnej sztuce trzeba się starać, aby wszystkie cztery ręce równo się podniosły przy pauzach. Dłuższe tony wytrzymać dokładnie wedle wartości.

Marsz.

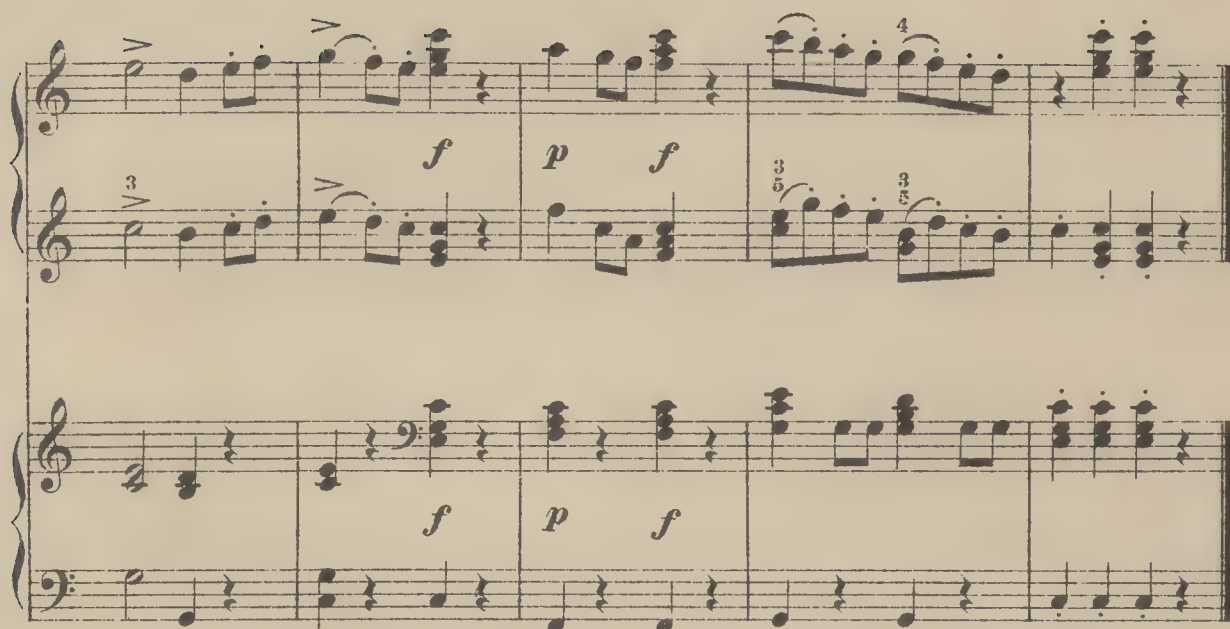
64.

Primo.

Obie partyje
na przemiany
uczeń i
nauczyciel.

Secondo.

670

Ćwiczenia z posuwaniem ręki

Czas już rozpocząć wprawy przygotowawcze do biegników i passażów. Służą do tego różne sposoby, które uczeń bezwiednie już w sztuczkach zastosowywał. Tutaj wszakże musi je doprowadzić do większej doskonałości. Główne sposoby są: Zbliżanie, rozszerzanie, podkładanie i przekładanie palców.

Wprawy poniższe grać należy bez ubocznego poruszania ręki.

Przybliżanie palców

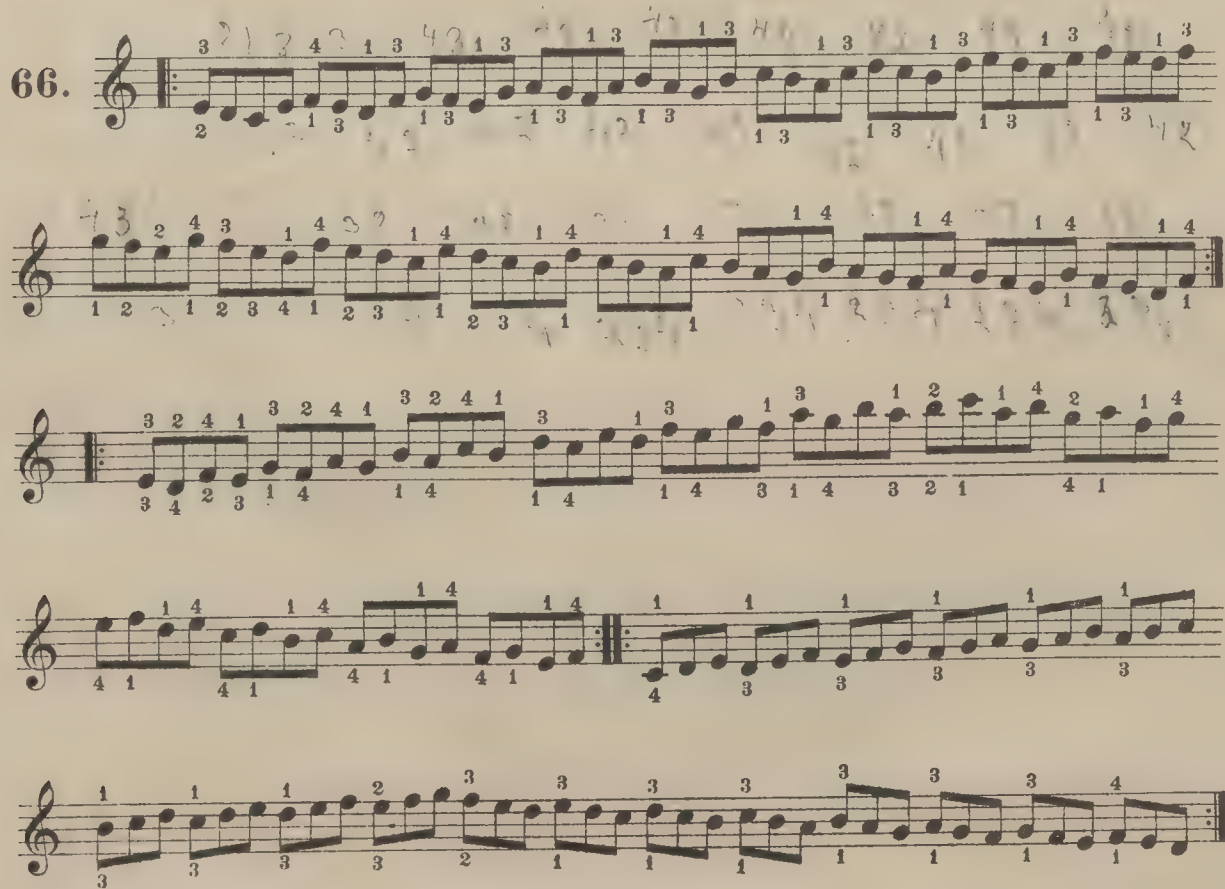
Lewa ręka oktawą, niżej z dolnem palcowaniem. Najprzód każda ręka osobno.

65.
Każdą część
6 razy.

Skoro idzie już dobrze w wolnem tempie, można zacząć prędeż.

67.

The musical score for exercise 67 consists of four staves of music. The first staff begins with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The music is written in a single melodic line with various fingerings indicated by numbers 1 through 5. The second staff continues the melody, featuring a repeat sign and a double bar line. The third staff continues the melody, also featuring a repeat sign and a double bar line. The fourth staff concludes the exercise with a final double bar line and a repeat sign.

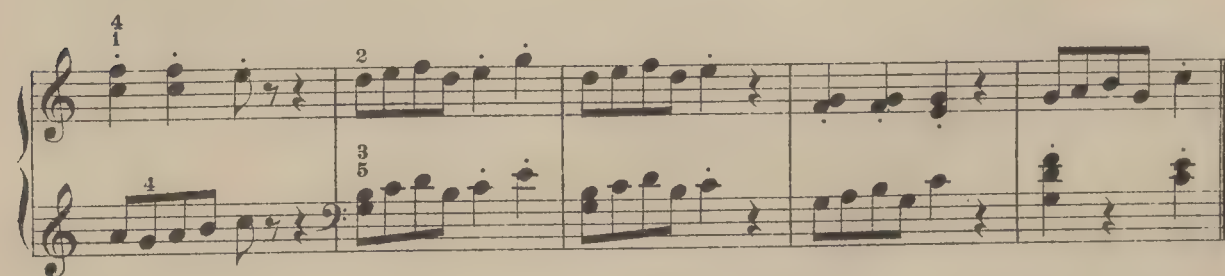
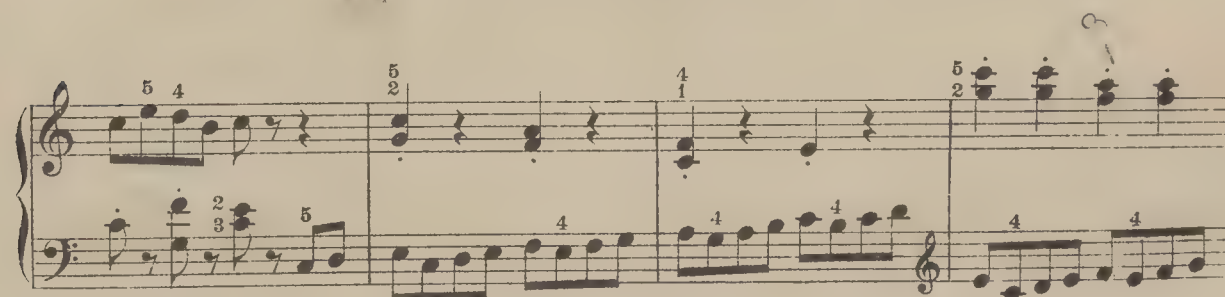
Dwie małe Etiudy.*)

I.

Prędko.

68.

*) Etiuda pochodzi z francuzkiego i znaczy: wprawa, ćwiczenie. W muzyce oznacza utwór zwykle biegłości poświęcony.

W następnej Etiudzie trzeba najprzód po cztery takty pojedynczo każdą ręką się uczyć, zanim się zagra obiema rękami całą Etiudę.

II.

Prędko.

69.

Da capo (znaczy: jeszcze raz)

Podkładanie i przekładanie palców.

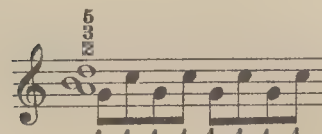
Uważaj ciągle, aby rękę trzymać równo i gładko, bez podoszenia pierwszych stawów, jak również, aby pierwszym palcem lekko i swobodnie poruszać. Tak ważne ćwiczenie podkładania i przekładania polega na następującem przygotowaniu, nadającem pierwszemu palcowi giętkość i łatwość wyciągania.

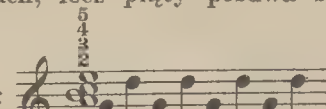
Prawa ręka. Palce 2, 4, 5, kładzie się na klawiszach *a, c, d*, a pierwszym palcem uderza się kolejno *g, h*, podkładając go naprzemian.

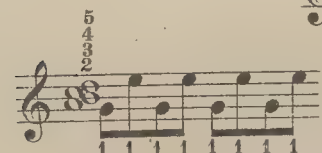
Wygląda to w nutach tak: Powtórz to 20 razy powoli. Tutaj pod-

kłada się pierwszy palec pod drugi.

Teraz pierwszy palec pod trzeci, a palce 2, 3, 5 na klawiszach spoczywają.

 Teraz pierwszy palec pod czwarty, przyczem drugi i trzeci na tych samych leżą klawiszach, lecz piąty posuwa się o jeden klawisz dalej, aby do podkładania

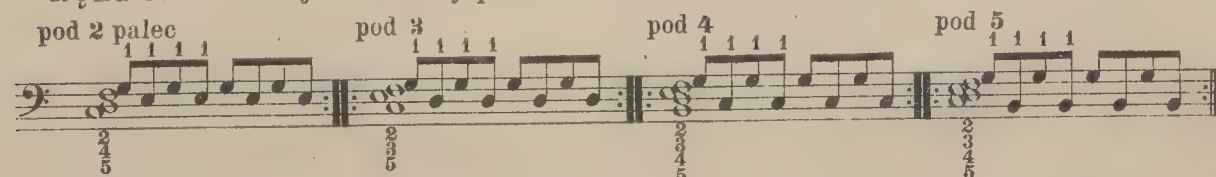
mieć wolny klawisz: Nakoniec pierwszy palec pod piąty:

Ostatnie wprawy są trudne i wymagają nateżenia, ale to właśnie kształci palec. Przy oddalonym podkładaniu można cokolwiek zgiać rękę na bok w stawie. Ale unikaj podnoszenia stawów palcowych!

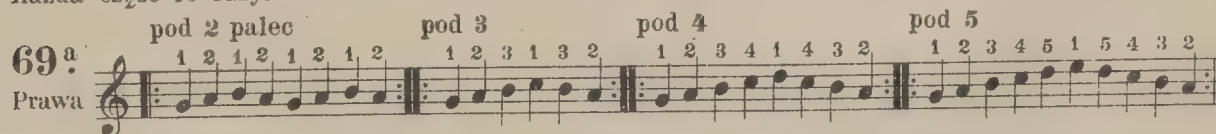
Ręka lewa Tutaj układa się palce tak samo według liczb wyżej podanych:

pod 2 palec pod 3 pod 4 pod 5

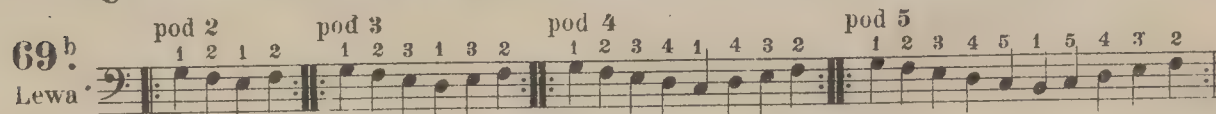

Teraz idzie swobodne podkładanie, bez leżących palców. Uważaj na spokojny układ ręki. Każda część 10 razy.

69^a. pod 2 palec pod 3 pod 4 pod 5

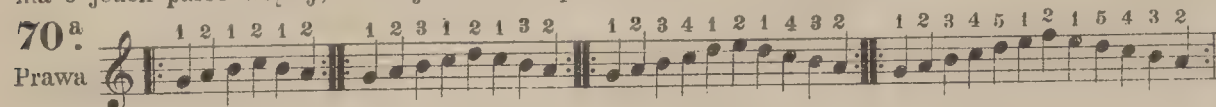

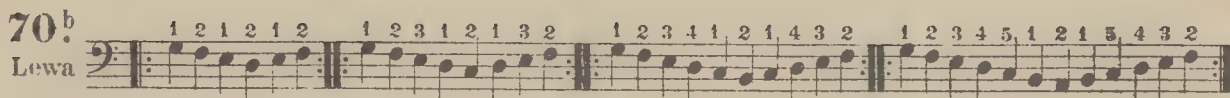
69^b. pod 2 pod 3 pod 4 pod 5

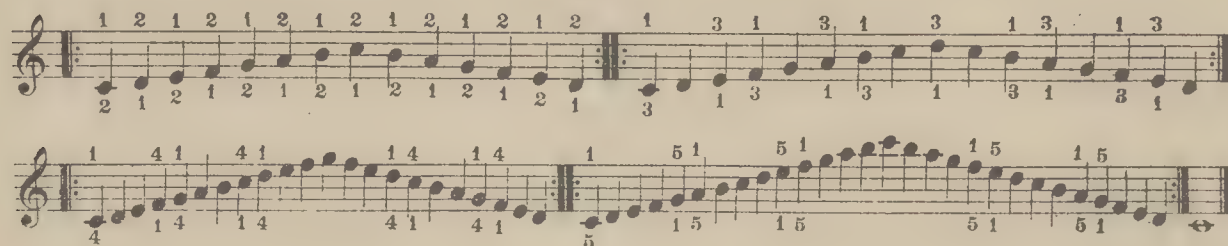
Następujące wprawy są też i na przekładanie; są to też same wprawy co wyżej, tylko każda ma o jeden palec więcej; uważaj ściśle na palcowanie.

70^a. 1 2 1 2 1 2 1 2 3 1 2 1 3 2 1 2 3 4 1 2 1 4 3 2 1 2 3 4 5 1 2 1 5 4 3 2

Dłuższe ćwiczenia na podkładanie i przekładanie.

Wszystkie te wprawy graj codziennie, gdyż one są wstępem do gam.

Gamy.

Szereg dźwięków po sobie obok idących zowie się gamą (po włosku „Scala“). Gamę można zacząć od każdego tonu, który wtedy jest podstawowym i prowadzi gamę do następnej oktawy, lub też i dalej.

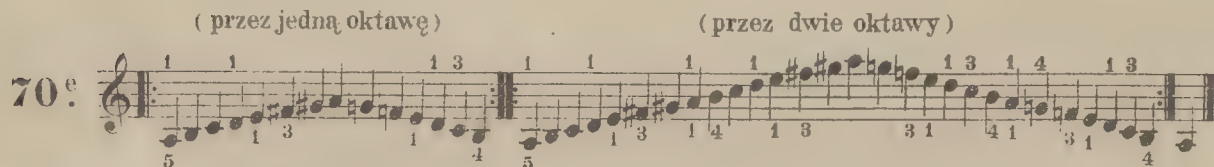
Gam jest 24 podwójnego gatunku: 12 durowych (majorowych) i 12 mollowych (minorowych).

Pierwsza durowa jest C dur i gra się na samych białych klawiszach:

Przegrywaj każdą ręką 10 do 20 razy i uważaj na palcowanie.

Pierwsza gama mollowa jest A moll i brzmi tak.

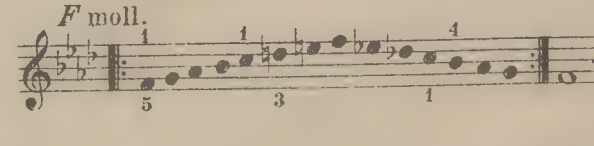
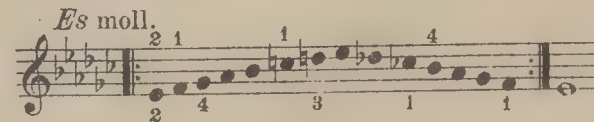
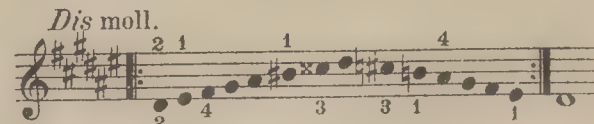
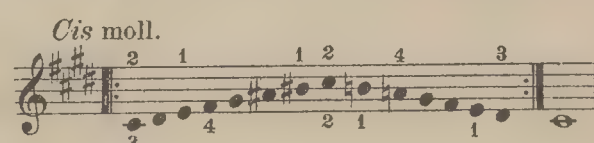
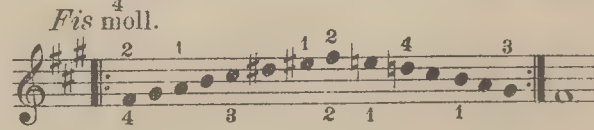
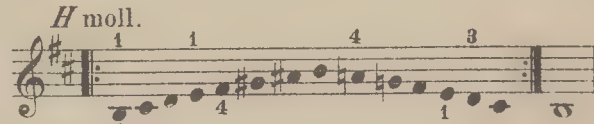
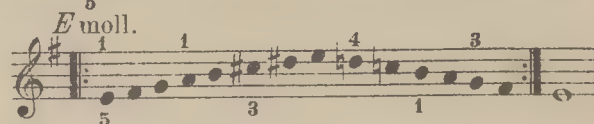
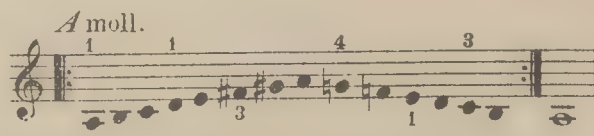
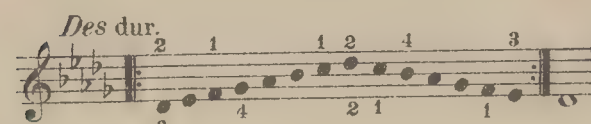
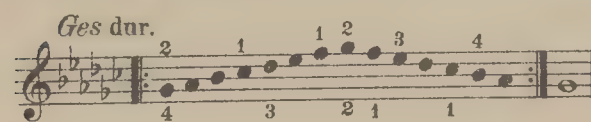
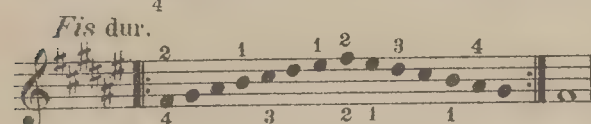
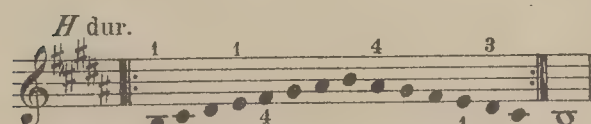
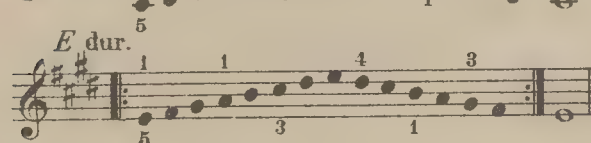
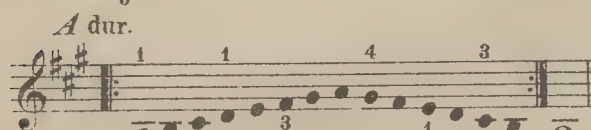
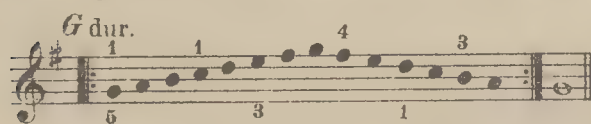
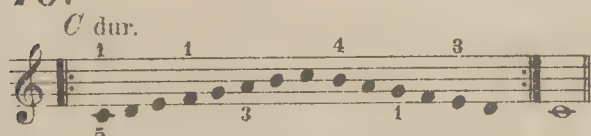
Powtórz je 10 do 20 razy i naucz się ich na pamięć tak, abyś sobie mógł w umyśle wyobrazić, jak brzmią i odróżnić, jak brzmi Dur, a jak Moll. Musisz też nauczyć się szukać sam, zarówno gam durowych jak mollowych ze wszystkich tonów.

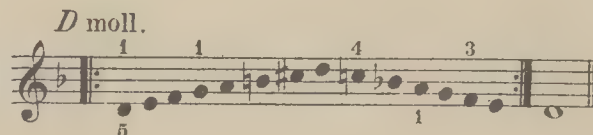
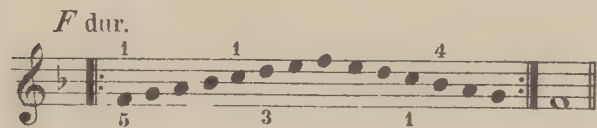
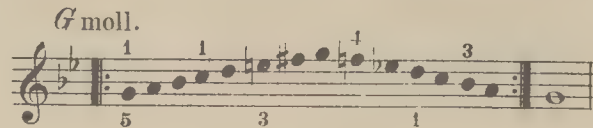
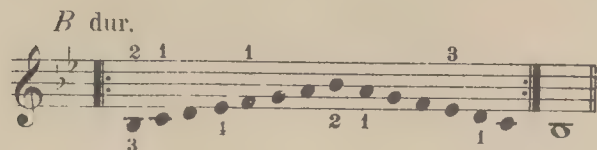
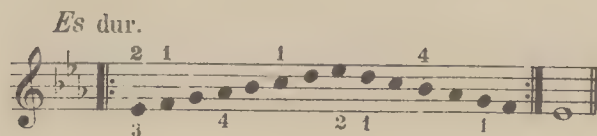
Ponieważ każda gama posiada stałe dźwięki przeto otrzymuje ona także i stałe znaki chromatyczne. Pamiętać tylko należy, iż gamy durowe mają też same znaki przy graniu do góry i na dół, przeciwnie zaś minorowe podwyższają dźwięki 6. i 7. przy graniu do góry, na dół zaś je zniżają, jak to widać wyżej na gamie A moll. Gama C dur gra się cała na białych klawiszach, przeto nie ma żadnego znaku, a ponieważ oba krzyżyki Fis i Gis w gamie A moll z powrotem się kasują, przeto i ta gama nie ma znaków. Wszystkie zaś inne mają znaki chromatyczne, jak to poniżej zobaczysz w wykazie gam, z których jedną lub dwie przegrywaj codziennie od 20 do 50 razy.

Gamy do codziennej wprawy.

Najprzód graj gamy przez jedną oktawę, potem przez dwie i trzy, uważając, aby zawsze toż samo wypadło palcowanie na dół jak do góry idąc. Powinieneś grać gamy w średnich oktawach klawiatury, jako najdogodniejszych.

70^f

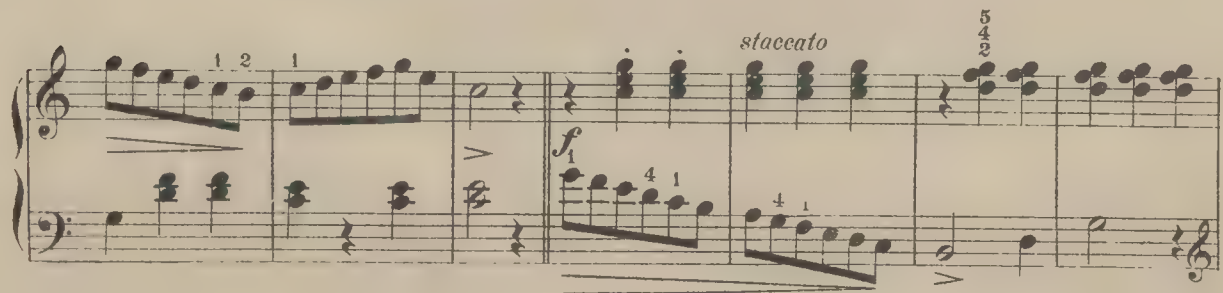
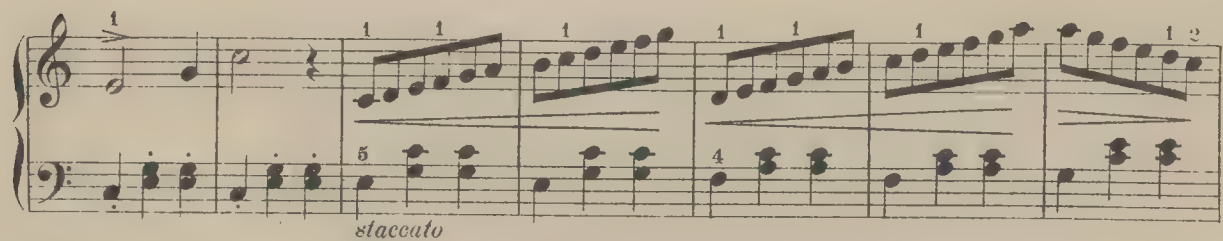
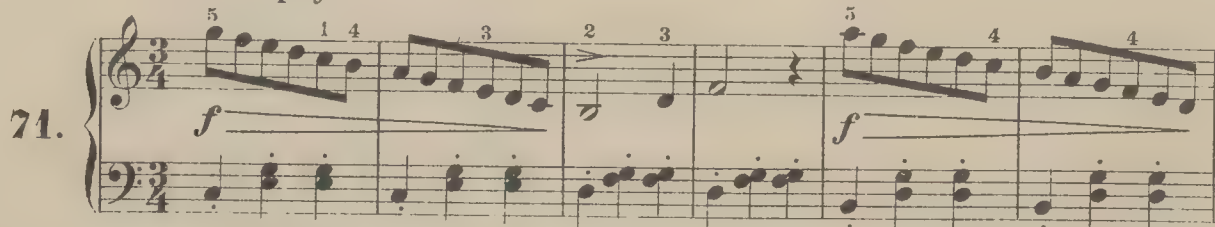

Sztuki z podkładaniem i przekładaniem palców.

W tych sztukach znajdują się dwa nowe znaki ekspresyjne. Znak \rightrightarrows oznacza stopniowe
zwiększanie, a zaś $\leftarrowleftarrowleftarrow$ stopniowe wzmacnianie gry.

Wesoło i prędko.

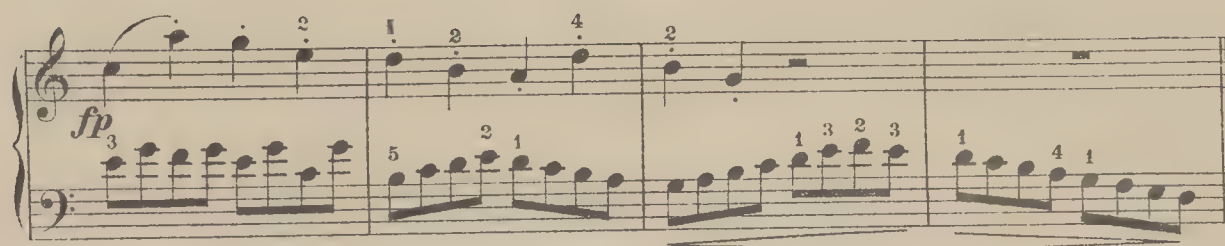

W tej sztuce znak *fp* nakazuje grać mocno i zaraz potem cicho.

Etiuda.

Prędko.

72.

Łuki łączące.

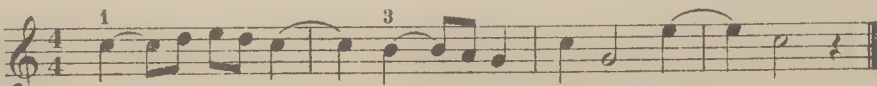
Jeżeli dwie jednakowe nuty połączone są łukiem jak np:

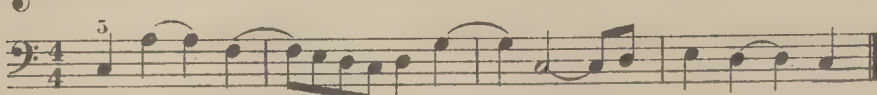

to wtedy drugiej nuty się nie uderza, tylko trzeba ją przetrzymać przez ciąg jej wartości, jak gdyby to był jeden dźwięk. Ale pamiętaj, że to ma miejsce przy tych samych nutach, bo skoro połączymy łukiem dwie różne nuty, to trzeba uderzyć je według tego, jakie oznaczają klawisze.

Zagraj na próbę poniższe przykłady, rachując na cztery.

73.

Prawa

Lewa

Poniżej dajemy sztuczkę z takimi łukami.

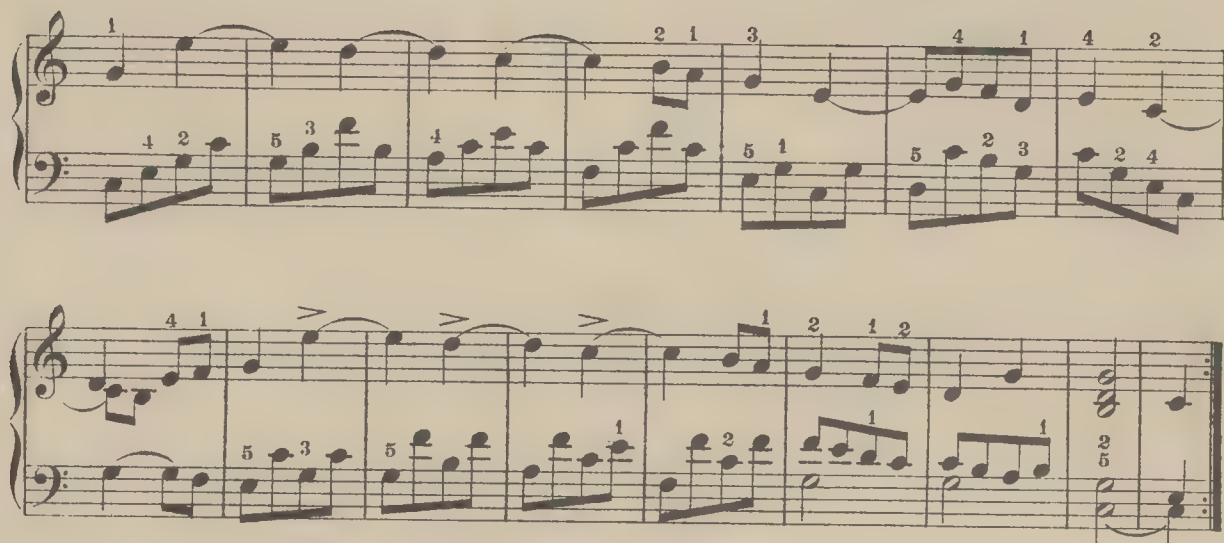
Rachuj z początku ósemki, potem dopiero dwie ćwiartki.

Cavatina (czyli Utwór śpiewny.)

74.

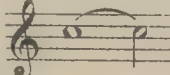
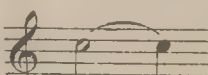

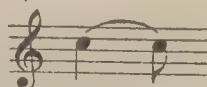

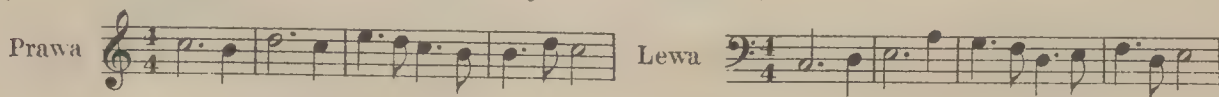
O punkcie przy nucie.

Jeżeli przy nucie z prawej strony znajduje się punkt (kropka) to on przedłuża wartość tej nuty o połowę.

A więc cała nuta z punktem znaczy tyle co 3 półnuty, bo 2 półnuty zawiera cała, a punkt znaczy połowę, a więc jedną półnutę); wygląda to tak, jakby cała nuta z półnutą połączona była łukiem Półnuta z punktem równa się 3 ćwierćnotom

Ćwierćnuta z punktem trzem ósemkom Punkty stoją również i przy pauzach i mają też samo znaczenie

Trzeba się przyzwyczaić dokładnie taką nutę wytrzymywać. Wyuczmy się tego na następnym przykładzie licząc 4 ćwierćnuty albo 8 ósemek.

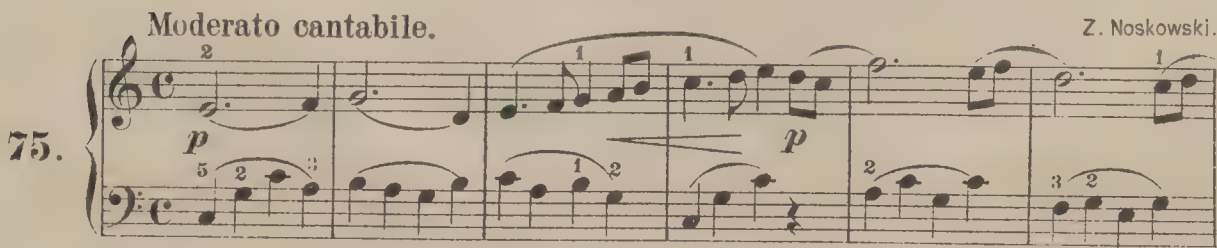

Oto kilka sztuczek na różne rodzaje punktów.

Cavatina.

Moderato cantabile.

Z. Noskowski.

Melodja.

Z. Noskowski.

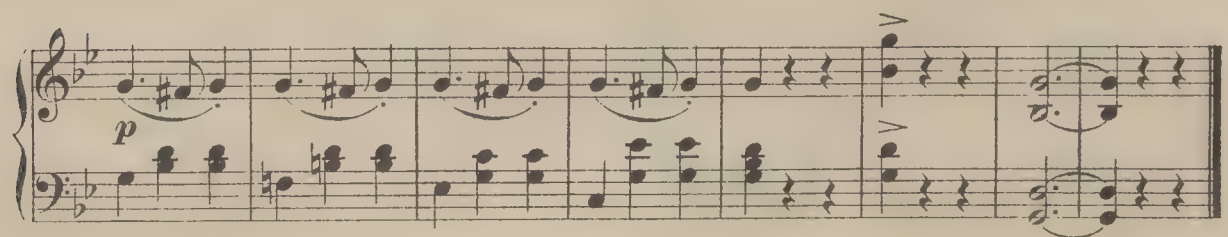
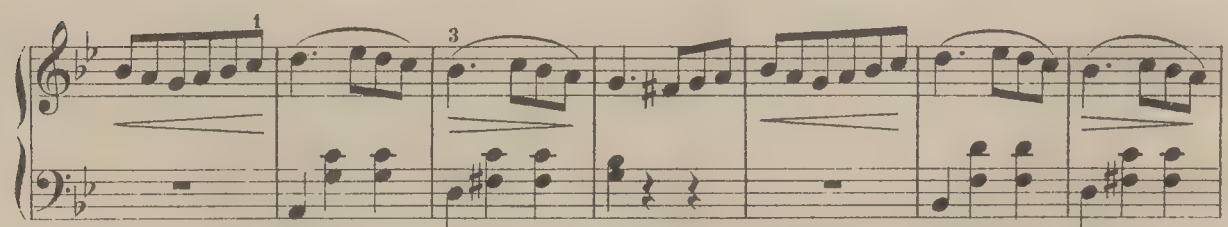
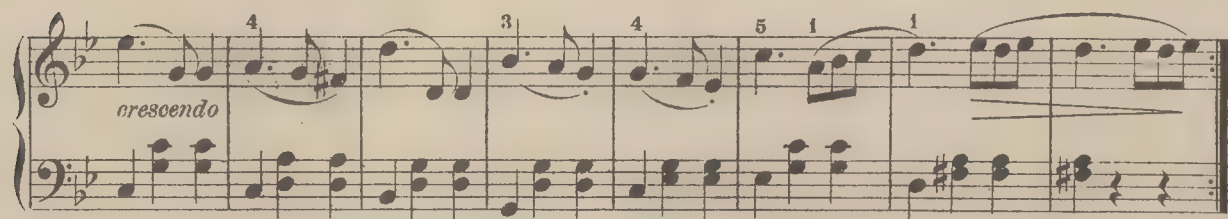
76.

Ostatni takt jest nie zupełny, gdyż w odbitce znajduje się tyle ósemek, ile ich brak w tym takcie.

Walczyk.

. Z. Noskowski.

77. *p*

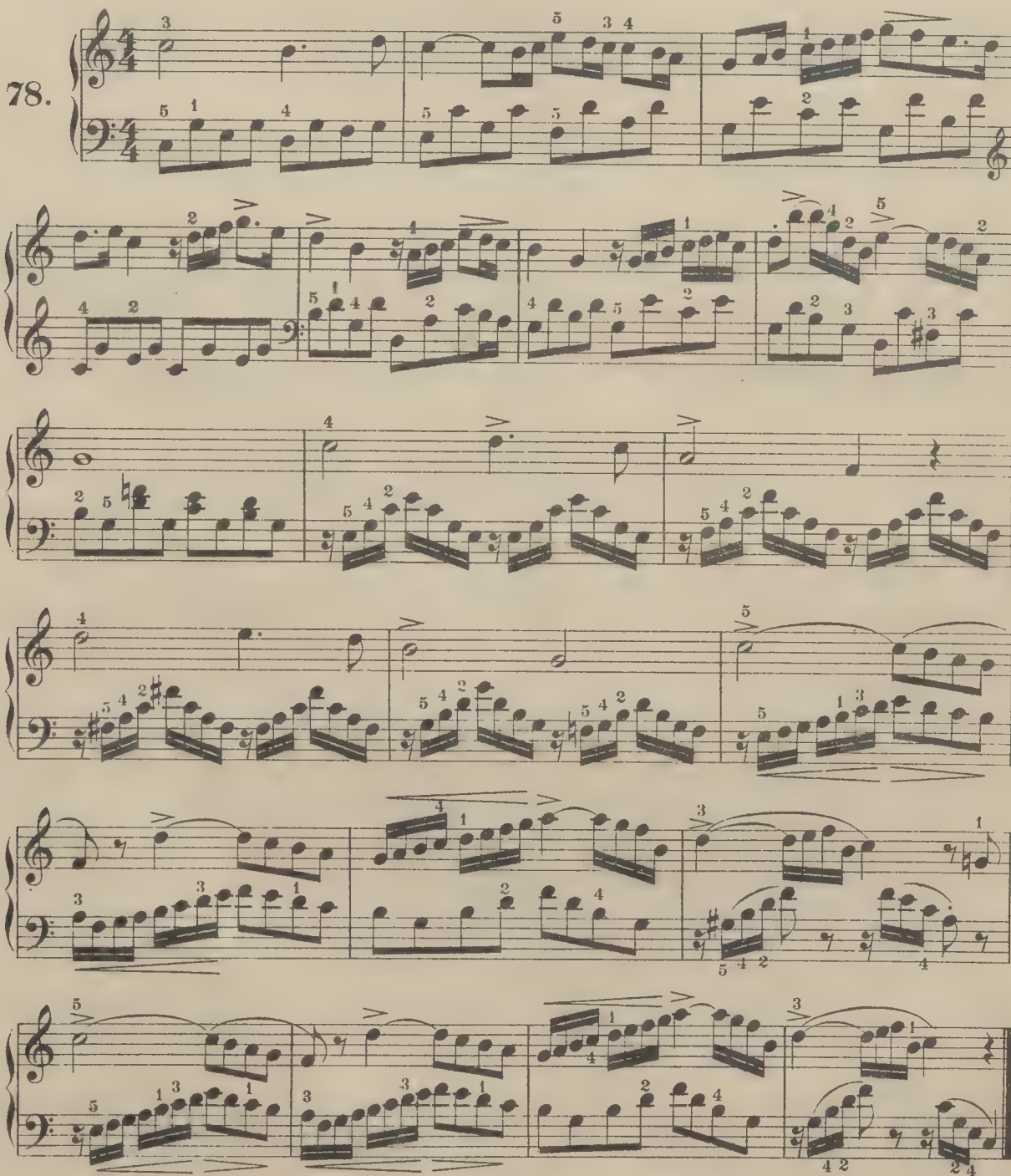
Dwa i trzy razy wiązane nuty i pauzy.

Ósemkę można podzielić na dwie części zwane szesnastkami lub dwa razy wiązanymi, które się piszą pojedynczo , a zbiorowo . Pauza pisze się . Porachuj teraz aż do całej nuty, wiele szesnastek każdy rodzaj nut mieści. I tak: Wiele szesnastek ma ósemka? Wiele ćwiartka? (która ma dwie ósemki). Wiele ma półnuta i na koniec cała nuta?

Jeżeli ósemkę dzielisz na trzy części, to otrzymasz trójkę (triolkę) szesnastek. Pomyśl teraz ile znaczy ósemka z punktem? Podziel ósemkę na dwie szesnastki, dorachuj połowę za punkt i otrzymasz trzy-szesnastki. A więc: , albo pauza 7[•] znaczy lub 7 ; razem zaś lub znaczy ćwiartkę. Dla wprawy dajemy odpowiednie utwory.

Cavatina.

78.

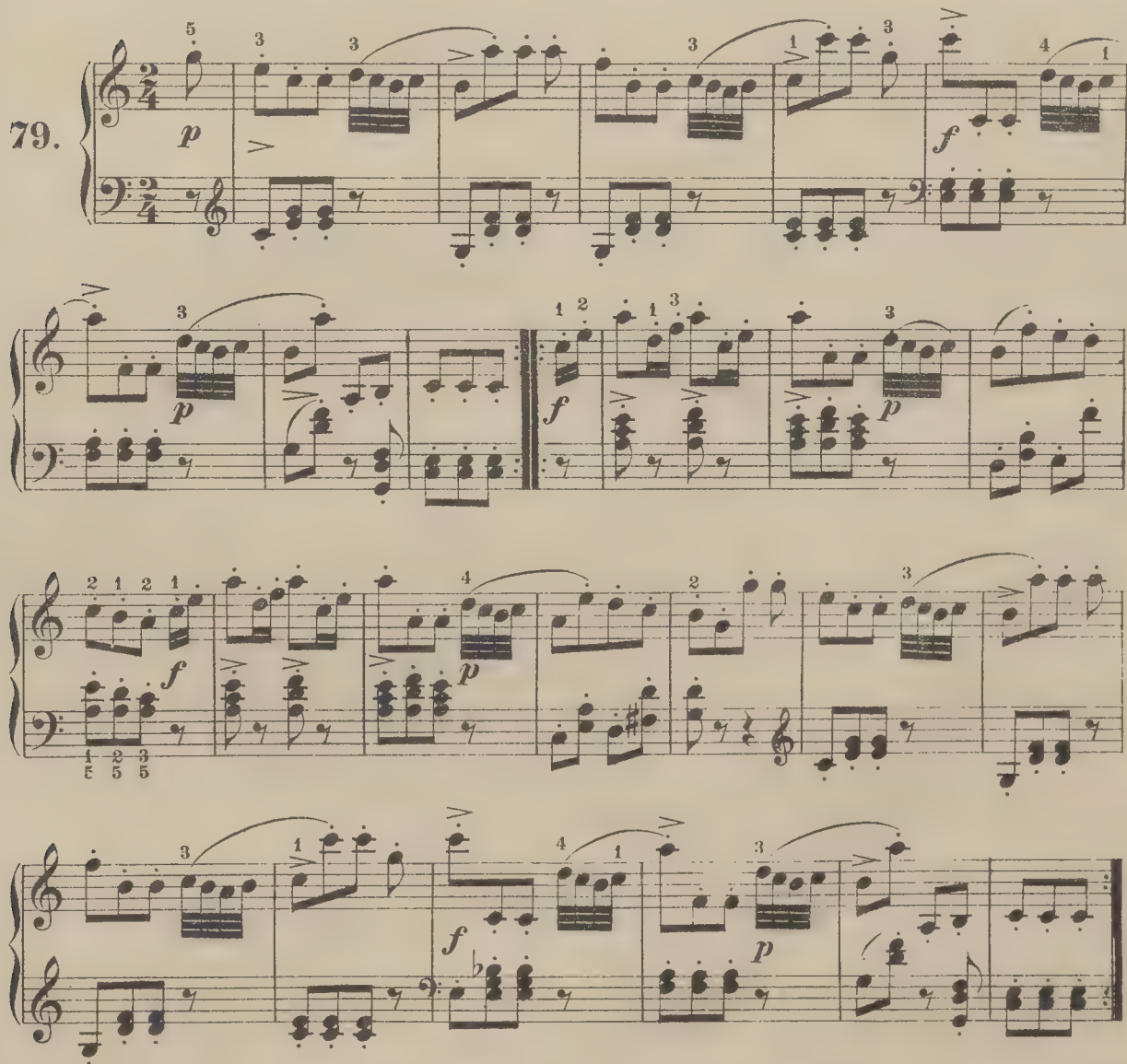
Podzieliwszy teraz szesnastkę na dwie części, otrzymamy tak zwane trzy razy wiązane, które piszemy tak: albo kilka razem: Pauza . I znowu rachuj aż do całej nuty, ile każdy gatunek nuty ma trzy razy wiązanych t.j. jeżeli jedna szesnastka ma dwie trzy razy wiązanych, ile ich idzie na jedną ósemkę? ile na ćwiartkę? ile na półnutę, ile wreszcie na całą nutę? — Szesnastkę podzieliwszy na trzy części, otrzymamy trójkę trzy razy wiązanych .

Oblicz także ile znaczy jedna szesnastka z punktem. Pamiętając że punkt znaczy połowę wartości nuty, za którą stoi widzimy, że: znaczy tyle co: , albo . Pauza równa ; w następstwie , albo znaczą ósemkę, gdyż szesnastka jedna znaczy dwie trzy razy wiązane, punkt jedną i druga trzy razy wiązana, to znowu dwie, czyli razem cztery nuty trzy razy wiązane t.j. ósemka.

A teraz parę sztuczek dla wprawy w tych gatunkach nut.

Polka.

79.

Cavatina.

80. Spokojnie.

The musical score for 'Cavatina' begins at measure 80. It is written for piano in 3/4 time. The tempo is 'Spokojnie.' (Moderately). The key signature has one sharp (F#). The score consists of five systems of piano accompaniment, each with a treble and bass staff. The first system starts with a treble staff containing a half note G4 (fingered 1) and a quarter rest, followed by a bass staff with a half note G3 (fingered 5) and a quarter note A3 (fingered 5). The second system continues with similar patterns, including a treble staff with a half note A4 (fingered 2) and a quarter note B4 (fingered 1), and a bass staff with a half note B3 (fingered 5) and a quarter note C4 (fingered 5). The third system features a treble staff with a half note C5 (fingered 1) and a quarter note D5 (fingered 2), and a bass staff with a half note D3 (fingered 5) and a quarter note E3 (fingered 5). The fourth system has a treble staff with a half note E5 (fingered 1) and a quarter note F#5 (fingered 2), and a bass staff with a half note F#3 (fingered 5) and a quarter note G4 (fingered 5). The fifth system concludes with a treble staff containing a half note G5 (fingered 1) and a quarter note F#5 (fingered 2), and a bass staff with a half note G4 (fingered 5) and a quarter note F#4 (fingered 5). The score includes various musical notations such as notes, rests, slurs, and fingerings. Fingerings are indicated by numbers 1-5 above or below notes. Some measures have dynamic markings like 'f' (forte) and 'p' (piano). The piece ends with a final cadence in the fifth system.

W poniższym mazurce należy dobrze wytrzymać punkt za szesnastką, a trzy razy wiązana bardzo krótko zagrać. W zakończeniu znajdziemy po raz pierwszy trójkę dwa razy wiązane.

Mazurek.

Z. Noskowski.

81.

CODA czyli Zakończenie

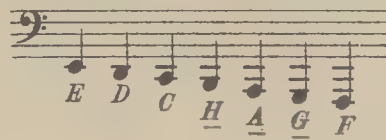
Najwyższe i najniższe nuty dodane.

W „systemie Nut” widziałeś już bardzo wysokie i niskie nuty z wieloma dodanymi linijami; trzeba się ich teraz nauczyć.

Oktawa trzykreślna

Wielka i Kontra oktawa

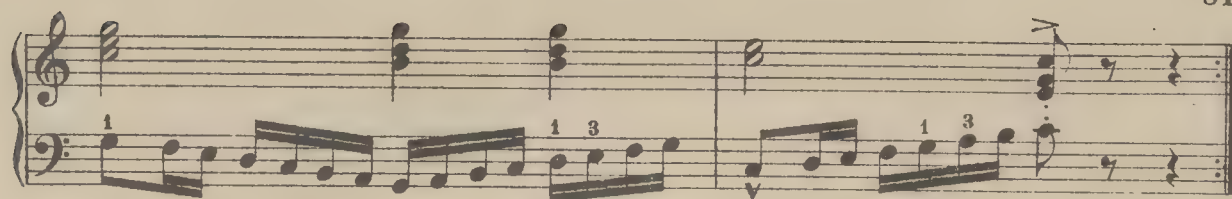

Przykład do czytania

Etiuda.

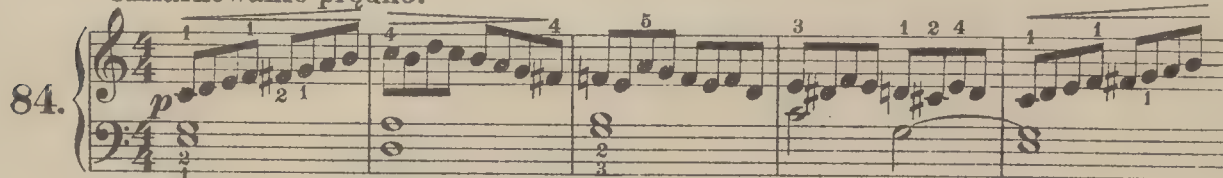

Ekspresyja czyli wyrazistość.

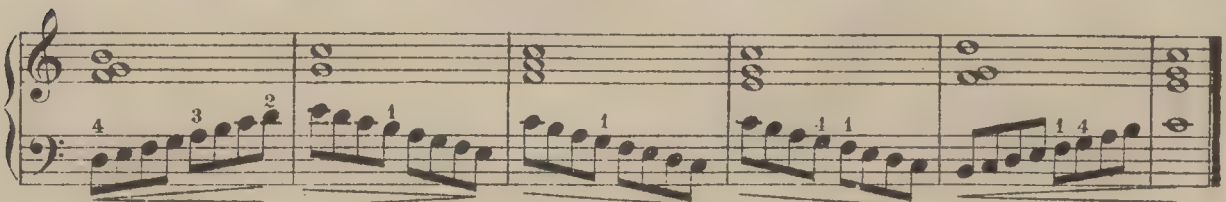
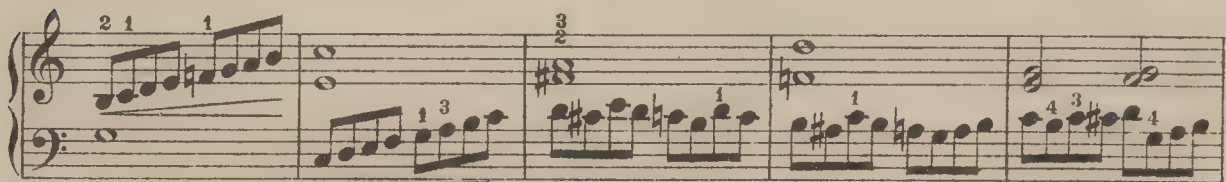
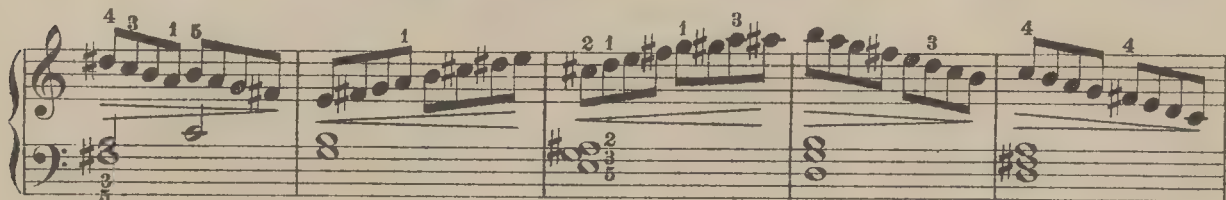
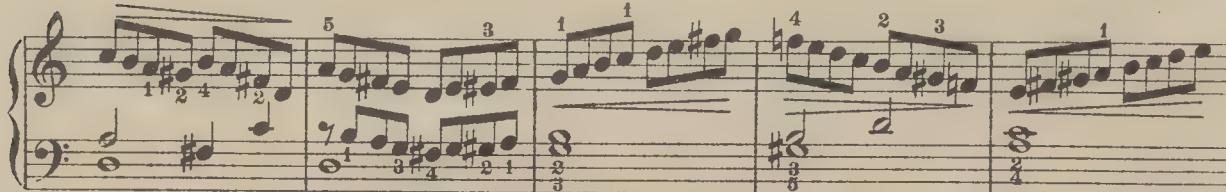
Zwróćmy uwagę na kilka nowych znaków wyrazistości: *mf* t.j. mezzo forte znaczy półmocno (czyli średnio); *pp* t.j. pianissimo znaczy bardzo cicho; *ff* t.j. bardzo mocno.

Mała Etiuda na wyrazistość.

Umiarkowanie prędko.

№. Ten znak ——— znaczy coraz mocniej, — ten ——— coraz ciszej.

Krakowiak z baletu „Wesele w Oojcowie“

Allegro.

J. Stefani.

85.

Za szumnym Dniestrem.

Poco Andante. Trochę spokojnie-idać.

K. Narbut.

86.

W tej piosence napotykamy zsuwanie palca z czarnego klawisza na biały.

Siałem proso na zagonie.

87. Andantino. *p espressivo* *legato*

84

Allegretto.

Krakowiak.

88.

Musical score for Krakowiak, measures 84-88. The score is in 2/4 time, key of B-flat major. It features a piano (p) and forte (f) dynamic range. The melody is in the right hand, and the bass line is in the left hand. The score includes various musical notations such as slurs, ties, and fingerings (1-5). The piece concludes with a final cadence in measure 88.

Etiuda.

Płynnie. Trzeba uczyć się pasażów szesnastkowych osobno każdą ręką 10 do 20 razy.

89.

Musical score for Etiuda, measures 89-91. The score is in 6/8 time, key of B-flat major. It features a piano (p) and forte (f) dynamic range. The melody is in the right hand, and the bass line is in the left hand. The score includes various musical notations such as slurs, ties, and fingerings (1-5). The piece concludes with a final cadence in measure 91.

4 1 5 3 1 4 1 4 1

f *p*

3 1 2 1 5 4 1 5 2

2 1 1 4 3 1

f *p*

4 2 3 1 3 4 1 1 1

p *f*

3 1 3 1 3 2 3 1 3 4

p *f*

cresc. 2 4 2 1 4 3 1 1

Jeżeli nad nutami stoją punkty i łuki $\dot{\circ}\dot{\circ}\dot{\circ}\dot{\circ}$ to znaczy: że należy nie zbyt szybko odrywać od klawiszów lecz zatrzymać nutę trochę przed oderwaniem. To się nazywa: *mezzo staccato* t.j. półkrótko.

Wierne dziewczę.

90. Moderato.

Znak \circ nazywa się *Fermata* i znaczy, że nutę, nad którą stoi fermata, należy dłużej nad wartość przetrzymać.

„Z Bogiem w świat!” Pieśń.

Z. Noskowski.

91. Moderato.

W czwartym takcie od końca trzeba dobrze wykonać zmianę palców na jednym klawiszu, bez powtórnego uderzenia. W następującym polonezie napotkamy znak /// . Jest to „Abbreviatura” t.j. znak powtórzenia poprzedniej figury, lub też całego taktu bez zmiany.

Polonez

87

Moderato.

Z. Noskowski.

92.

The musical score is written for piano and bass. It begins with a tempo marking of 'Moderato.' and a composer credit to 'Z. Noskowski.' The score is numbered '92.' in the left margin. The first system includes a forte ('f') dynamic marking in the piano part and a piano ('p') dynamic marking in the bass part. The second system continues with a piano ('p') dynamic. The third system also features a piano ('p') dynamic. The fourth system includes a 'TRIO.' section marking. The fifth system ends with a 'Fine.' marking. The sixth system concludes with a 'D. C. al Fine' instruction. The score is filled with various musical notations, including notes, rests, and fingerings, and is divided into six systems of piano and bass staves.

D. C. al Fine
NB. Trio znaczy część trzecia czyli środkowa, po której wraca się do początku.

Wprawawgranie akordów wytrzymanych.

Anioł pasterzom mówił.

93. *Moderato.*

W następnej sztuczce trzeba dobrze wytrzymywać dolne nuty w lewej ręce.

Jaskółeczka. (Śpiewnik dla dzieci N° 16.)

Z. Noskowski.

94. *Allegretto.*

Następuje wprawa na uderzanie lekko i sprężyste akordów lewą ręką.
NB. *Rall.* znaczy *rallentando* t.j. zwalniać ruch. *A tempo* znaczy grać znowu do taktu.

Już gwiazdka błysnęła

95. *Allegretto moderato.* St. Moniuszko.

Następuje teraz sztuczka na 4 ręce, w której tak samo jak w poprzedniej, uderzać trzeba lekko i sprężysto naznaczone w obu partyjach *staccato*. Dobrze będzie, gdy uczeń nauczy się obu partyj.

Chór z „Chaty za wsią.“

Allegro. Z. Noskowski.

Primo. 96.

Secondo.

The first system of the musical score is for the first two parts, Primo and Secondo. It is in 2/4 time with a key signature of one sharp (F#). The tempo is marked 'Allegro.' and the dynamics are 'p' (piano). The Primo part consists of two staves with a treble and bass clef. The Secondo part also consists of two staves with a treble and bass clef. The music features a rhythmic pattern of eighth and sixteenth notes with accents.

The second system of the musical score continues the Primo and Secondo parts. It includes fingerings (1, 2, 3, 4, 5) and dynamics like 'mf' (mezzo-forte). The Primo part has a treble and bass clef, while the Secondo part has a treble and bass clef. The music continues with the same rhythmic pattern and accents.

The third system of the musical score continues the Primo and Secondo parts. It includes fingerings (1, 5) and dynamics like 'mf' (mezzo-forte). The Primo part has a treble and bass clef, while the Secondo part has a treble and bass clef. The music continues with the same rhythmic pattern and accents.

First system of musical notation, measures 1-6. The system consists of four staves: two treble staves and two bass staves. The key signature is one sharp (F#). The first treble staff contains a melodic line with various ornaments and slurs. The second treble staff contains a similar melodic line. The first bass staff contains a series of chords, with a 'cresc.' marking above the fourth measure. The second bass staff contains a series of eighth notes. The system concludes with a double bar line.

Second system of musical notation, measures 7-12. The system consists of four staves. The first treble staff begins with a forte (*f*) dynamic marking. The second treble staff begins with a fortissimo (*ff*) dynamic marking. The first bass staff begins with a forte (*f*) dynamic marking. The second bass staff begins with a fortissimo (*ff*) dynamic marking. The system concludes with a double bar line.

Third system of musical notation, measures 13-18. The system consists of four staves. The first treble staff contains a melodic line with various ornaments and slurs. The second treble staff contains a similar melodic line. The first bass staff contains a series of chords. The second bass staff contains a series of eighth notes. The system concludes with a double bar line.

Mała Etiuda D dur.

Biegle.

97.

The musical score is written for piano in D major (one sharp) and 6/8 time. It consists of 97 measures. The notation is as follows:

- Measures 1-3:** The right hand begins with a triplet of eighth notes (F#, A, C#) marked with a '1'. The left hand has a single eighth note (F#) in each measure.
- Measures 4-6:** The right hand continues with a triplet of eighth notes (D, F#, A) marked with a '3'. The left hand has a single eighth note (A) in each measure.
- Measures 7-9:** The right hand has a triplet of eighth notes (B, D, F#) marked with a '3'. The left hand has a single eighth note (B) in each measure.
- Measures 10-12:** The right hand has a triplet of eighth notes (C#, E, G) marked with a '3'. The left hand has a single eighth note (C#) in each measure.
- Measures 13-15:** The right hand has a triplet of eighth notes (D, F#, A) marked with a '3'. The left hand has a single eighth note (D) in each measure.
- Measures 16-18:** The right hand has a triplet of eighth notes (E, G, B) marked with a '3'. The left hand has a single eighth note (E) in each measure.
- Measures 19-21:** The right hand has a triplet of eighth notes (F#, A, C#) marked with a '3'. The left hand has a single eighth note (F#) in each measure.
- Measures 22-24:** The right hand has a triplet of eighth notes (G, B, D) marked with a '3'. The left hand has a single eighth note (G) in each measure.
- Measures 25-27:** The right hand has a triplet of eighth notes (A, C#, E) marked with a '3'. The left hand has a single eighth note (A) in each measure.
- Measures 28-30:** The right hand has a triplet of eighth notes (B, D, F#) marked with a '3'. The left hand has a single eighth note (B) in each measure.
- Measures 31-33:** The right hand has a triplet of eighth notes (C#, E, G) marked with a '3'. The left hand has a single eighth note (C#) in each measure.
- Measures 34-36:** The right hand has a triplet of eighth notes (D, F#, A) marked with a '3'. The left hand has a single eighth note (D) in each measure.
- Measures 37-39:** The right hand has a triplet of eighth notes (E, G, B) marked with a '3'. The left hand has a single eighth note (E) in each measure.
- Measures 40-42:** The right hand has a triplet of eighth notes (F#, A, C#) marked with a '3'. The left hand has a single eighth note (F#) in each measure.
- Measures 43-45:** The right hand has a triplet of eighth notes (G, B, D) marked with a '3'. The left hand has a single eighth note (G) in each measure.
- Measures 46-48:** The right hand has a triplet of eighth notes (A, C#, E) marked with a '3'. The left hand has a single eighth note (A) in each measure.
- Measures 49-51:** The right hand has a triplet of eighth notes (B, D, F#) marked with a '3'. The left hand has a single eighth note (B) in each measure.
- Measures 52-54:** The right hand has a triplet of eighth notes (C#, E, G) marked with a '3'. The left hand has a single eighth note (C#) in each measure.
- Measures 55-57:** The right hand has a triplet of eighth notes (D, F#, A) marked with a '3'. The left hand has a single eighth note (D) in each measure.
- Measures 58-60:** The right hand has a triplet of eighth notes (E, G, B) marked with a '3'. The left hand has a single eighth note (E) in each measure.
- Measures 61-63:** The right hand has a triplet of eighth notes (F#, A, C#) marked with a '3'. The left hand has a single eighth note (F#) in each measure.
- Measures 64-66:** The right hand has a triplet of eighth notes (G, B, D) marked with a '3'. The left hand has a single eighth note (G) in each measure.
- Measures 67-69:** The right hand has a triplet of eighth notes (A, C#, E) marked with a '3'. The left hand has a single eighth note (A) in each measure.
- Measures 70-72:** The right hand has a triplet of eighth notes (B, D, F#) marked with a '3'. The left hand has a single eighth note (B) in each measure.
- Measures 73-75:** The right hand has a triplet of eighth notes (C#, E, G) marked with a '3'. The left hand has a single eighth note (C#) in each measure.
- Measures 76-78:** The right hand has a triplet of eighth notes (D, F#, A) marked with a '3'. The left hand has a single eighth note (D) in each measure.
- Measures 79-81:** The right hand has a triplet of eighth notes (E, G, B) marked with a '3'. The left hand has a single eighth note (E) in each measure.
- Measures 82-84:** The right hand has a triplet of eighth notes (F#, A, C#) marked with a '3'. The left hand has a single eighth note (F#) in each measure.
- Measures 85-87:** The right hand has a triplet of eighth notes (G, B, D) marked with a '3'. The left hand has a single eighth note (G) in each measure.
- Measures 88-90:** The right hand has a triplet of eighth notes (A, C#, E) marked with a '3'. The left hand has a single eighth note (A) in each measure.
- Measures 91-93:** The right hand has a triplet of eighth notes (B, D, F#) marked with a '3'. The left hand has a single eighth note (B) in each measure.
- Measures 94-96:** The right hand has a triplet of eighth notes (C#, E, G) marked with a '3'. The left hand has a single eighth note (C#) in each measure.
- Measure 97:** The right hand has a triplet of eighth notes (D, F#, A) marked with a '3'. The left hand has a single eighth note (D) in each measure.

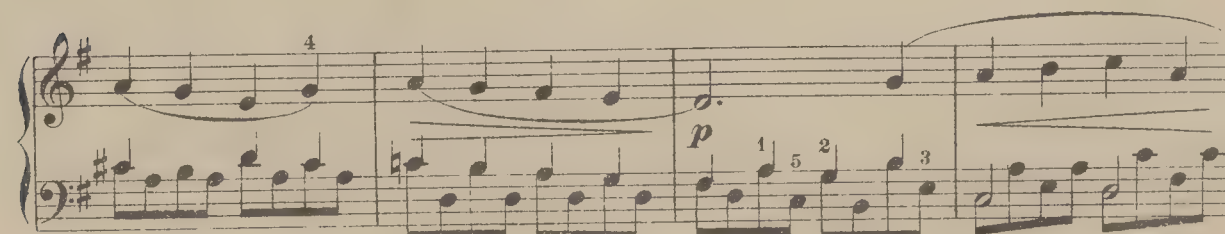
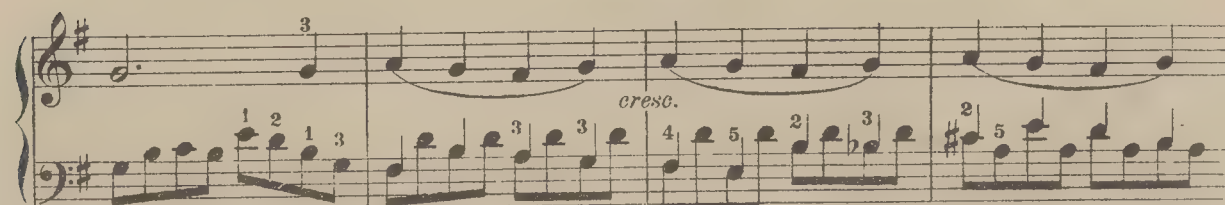
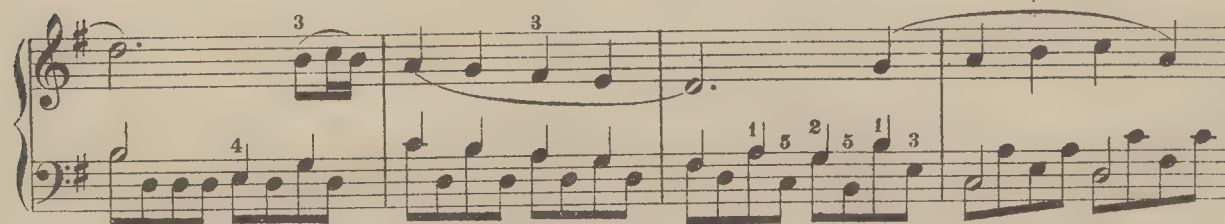
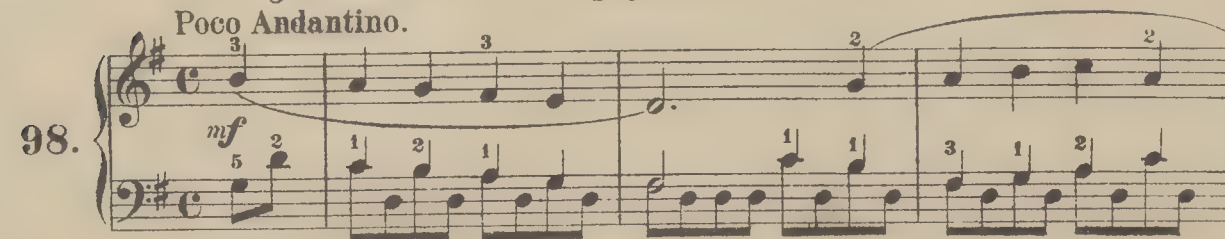

W następnej sztuczce, uważać należy, aby wytrzymywać w lewej ręce dłuższe nuty, stanowiące jakby drugą melodyję.

Oj! na dół rzeka płynie!

Poco Andantino.

98.

„Gdy w czystym polu“

Moderato cantabile.

99.

Próba samoistności rąk. Lewą rękę osobno wyuczyć.

Melodyja

Moderato.

Z. Noskowski.

100.

Etiuda na Trójki.

Żwawo.

101.

Musical score for "Etiuda na Trójki" (Study for Trios), Op. 101, No. 101. The score is in 4/4 time, key of B-flat major, and is marked "Żwawo." (Moderato). It consists of seven systems of piano and bass staves. The piece features various triplet and sixteenth-note patterns. Dynamics include piano (*p*), forte (*f*), and piano (*p*) again at the end. The score ends with a first and second ending.

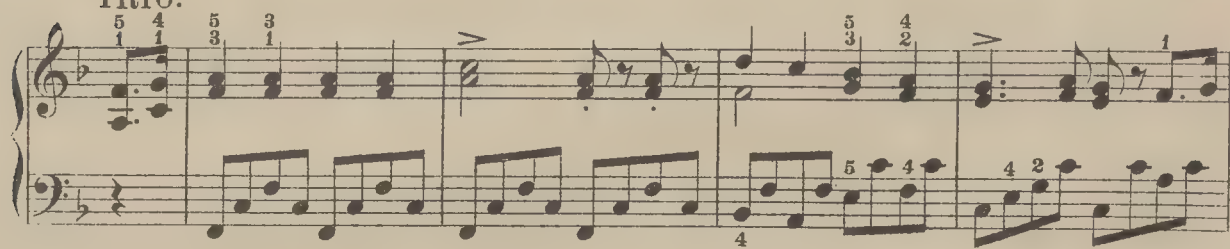
Marsz *D moll.*

L. Köhler.

102. *Spokojnie.* *p*

TRIO.

Da capo al Fine.
Od początku do końca,
t.j. gdzie napisane: *fine*.

Rondino B dur.

Allegretto.

103.

This page contains seven systems of musical notation, each consisting of a treble and bass staff. The music is written in a key with two flats (B-flat and E-flat) and a common time signature. The notation includes various musical symbols such as notes, rests, beams, and slurs. Fingerings are indicated by numbers 1 through 5 above or below notes. Dynamics like *p* (piano) and *f* (forte) are used. The piece concludes with a double bar line and a final chord. The page number 99 is in the top right corner, and 679 is at the bottom center.

679

Upiększenia czyli ozdobniki.

Nutki z ozdobnikami piszą się drobno i nie należą do podziału taktu. Grać je należy lekko i ze smakiem. Zwyczajny forszałak t.j. mała nutka gra się prędko i krótko przed nutą wielką potem następującą, i nie wchodzi w rachubę taktu.

104. *mf*

The musical score for exercise 104 consists of six systems, each with a piano (treble) and bass (bass) staff. The key signature is one flat (B-flat major or D minor). The time signature is 6/8. The exercise is marked *mf* (mezzo-forte). The first system includes fingerings (3, 5, 3, 1, 4, 5) and accents. The second system includes fingerings (1, 3, 5, 5, 3) and dynamics *p* (piano) and *f* (forte). The third system includes fingerings (1, 4, 1, 3, 2, 3). The fourth system includes fingerings (4, 5, 1, 4) and dynamics *p*. The fifth system includes fingerings (2, 1, 1, 1, 4). The sixth system includes fingerings (1, 2, 1, 2, 3, 2, 1, 5, 2).

This page contains six systems of musical notation, each consisting of a treble and bass staff. The notation includes various musical symbols such as notes, rests, and dynamic markings. Fingerings are indicated by numbers 1 through 5 above or below notes. The piece is written in a key with one sharp (F#) and a common time signature (C). The notation is as follows:

- System 1:** Treble staff has a series of eighth notes. Bass staff has a series of eighth notes with a fingering of 1.
- System 2:** Treble staff has a series of eighth notes. Bass staff has a series of eighth notes with a fingering of 1. A dynamic marking of *p* is present.
- System 3:** Treble staff has a series of eighth notes. Bass staff has a series of eighth notes with a fingering of 1. A dynamic marking of *p* is present.
- System 4:** Treble staff has a series of eighth notes. Bass staff has a series of eighth notes with a fingering of 1. A dynamic marking of *p* is present.
- System 5:** Treble staff has a series of eighth notes. Bass staff has a series of eighth notes with a fingering of 1. A dynamic marking of *p* is present.
- System 6:** Treble staff has a series of eighth notes. Bass staff has a series of eighth notes with a fingering of 1. A dynamic marking of *p* is present.

Podwójny forszlak (czyli dwie nutki) również prędko i lekko grać należy.

Zywo.

105.

Pozostaje nam wspomnieć jeszcze o ozdobniku zwanym „Grupetto“ który się pisze ∞ i składa się z czterech nut; zaczyna się zwykle od nuty wyższej o stopień od nuty wielkiejczyli głównej, przy której stoi, potem gra się nutę główną, potem nutę o stopień niższą i wreszcie znowu nutę główną. Jeżeli wypadnie dodać znak chromatyczny u góry dla nuty wyższej, a u dołu dla niższej np. $\sharp \infty \flat \infty$.

Tryl, (trill lub trill) wymaga, aby nutę nad którą się go daje, grać prędko naprzemian z nutą o stopień wyższą. Z początku jednak należy tryl grać w takcie t.j. dzielić na nuty dwa lub trzy razy wiązane. Tryl ma zakończenie przez dodanie dźwięku o stopień niższego, jako nuty przedostatniej, poczem idzie nuta główna. Tryl czasem zaczyna się od nuty górnej, a także może nie mieć zakończenia.

Melodyja.

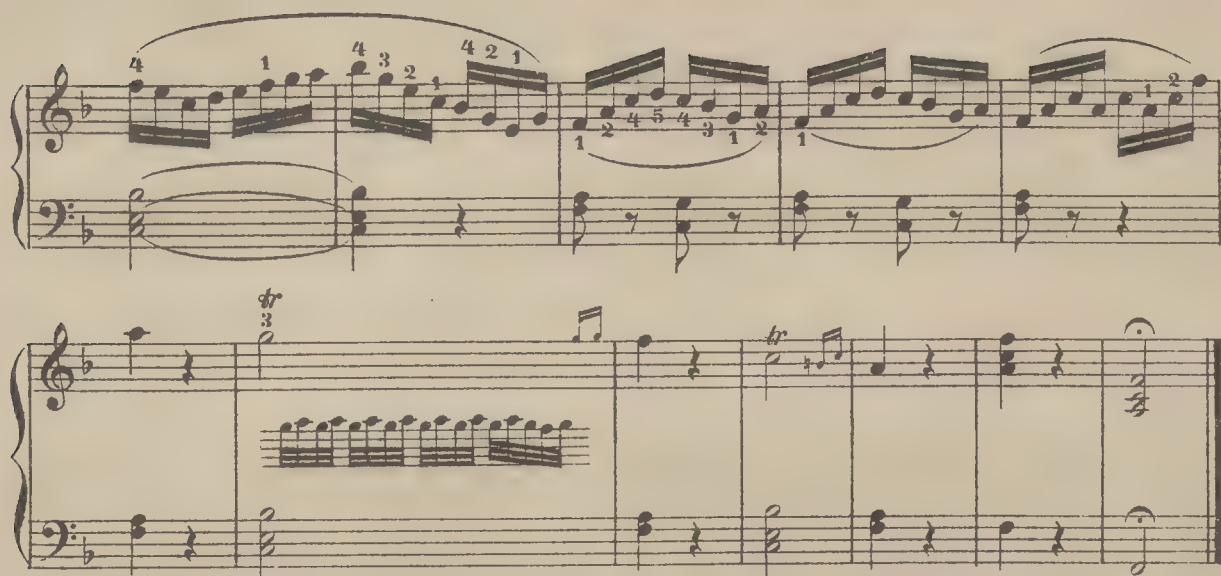
NB. Gra się na czwartą ósemkę.

106. *Andante.* p Z. Noskowski.

Krakowiak.

107. Allegretto. *f*

The musical score is written for piano in 2/4 time, key of B-flat major. It consists of six systems of music. The first system is marked with a forte (*f*) dynamic and includes a tempo marking of 'Allegretto.' The score features a variety of musical notations, including slurs, ties, and numerous fingerings (1-5) for both hands. The piece concludes with a final chord in the sixth system.

Znaki \sim \nwarrow jest to tryler t.j. dodanie dwóch nut do nuty nad którą stoi; wykonywa się tak t.j. nieprzekreślony po nucie, zaś przekreślony przed nutą.

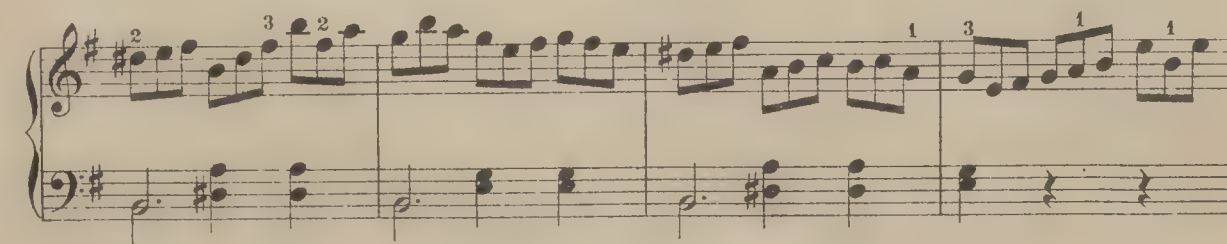
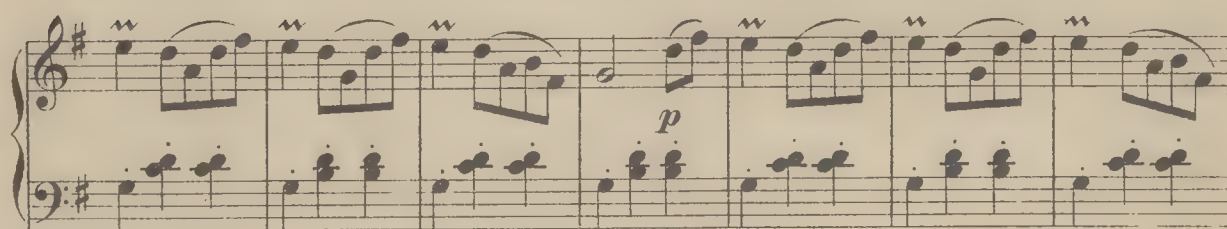
Gdybym ja była słoneczkiem.

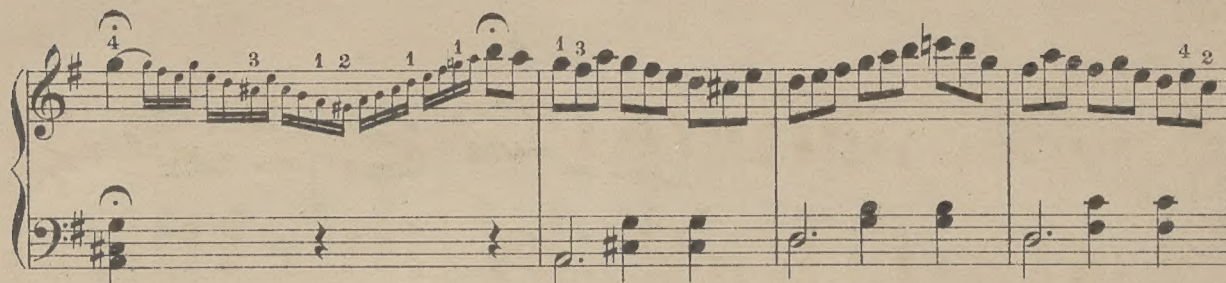
Allegro. F. Chopin.

108. *f*

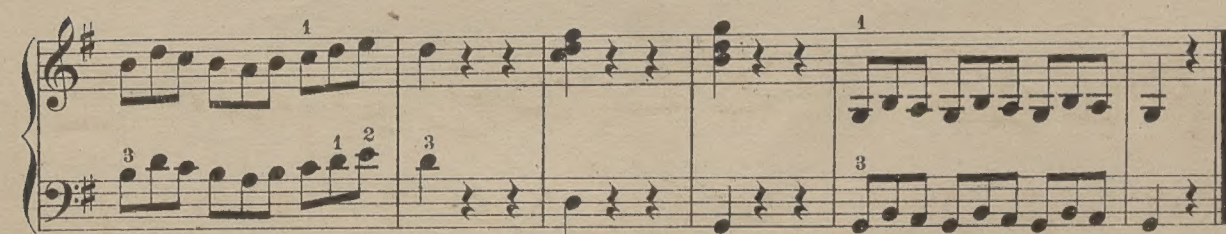
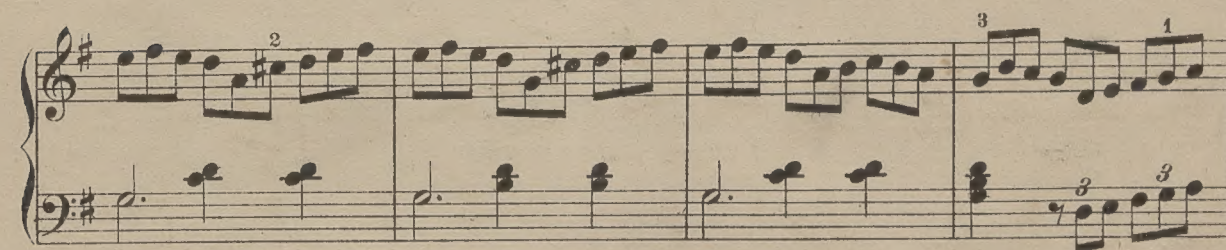
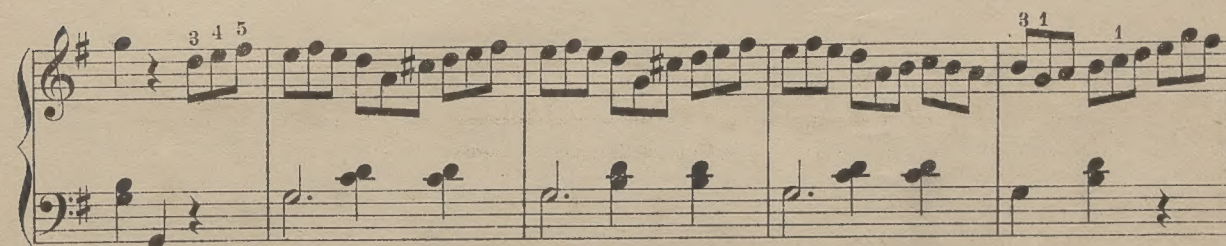
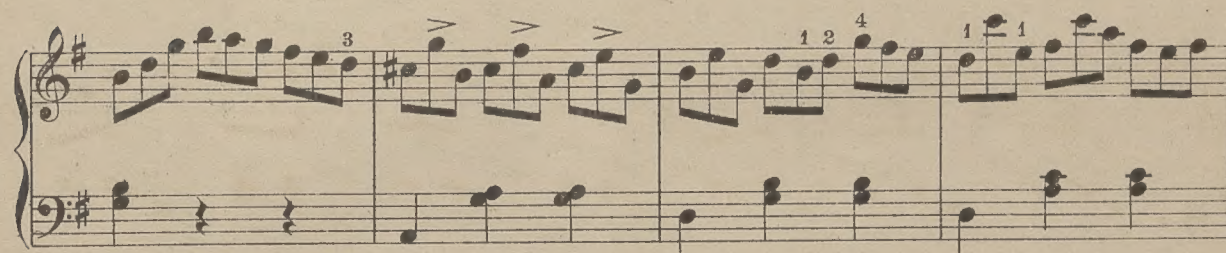
p

rall.

a tempo

Cadenza jest to dowolna ilość nut
w takcie Daje się ją na fermacie.

Zadumka.

Z. Noskowski.

Moderato.

109.

Musical score for 'Zadumka' by Z. Noskowski, Moderato. The score is in 2/4 time and B-flat major. It consists of six systems of piano and right-hand staves. The piece features various musical notations including triplets, sixteenth-note runs, and dynamic markings such as *mf*, *cresc.*, *p*, and *f*. The score ends with a final chord in the right hand and a whole note in the left hand.

